

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקסה

סוד מרע .. ועשה טוב: תהלים
לד, טו.

**פרק מא ברם צריך להיות לזכרון תמיד ראשית
העבודה ועיקרה ושרשה. והוא
כי אף שהיראה היא שרש לסור מרע והאהבה לועשה**

היינו שהיראה היא יסוד מוסד שעליו עומד כל
הבנין של כללות העבודה. וכמשל יסוד הבנין –
שכשצריכים להעמיד בנין עושים תחלה יסוד,
שעליו הוא קיום וחזוק כל אשר בונים עליו ממעל,
ולפי ערך חזוק היסוד כן יתקיים הבנין אשר עומד
עליו.⁴

(כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵)

**ראשית העבודה ועיקרה ושרשה .. כי אף
שהיראה היא שרש לסור מרע והאהבה לועשה
טוב. אעפ"כ לא די לעורר האהבה לברכה
לועשה טוב ולפחות צריך לעורר תחלה היראה
כו': וכלשון הכתוב „סור מרע (ואח"כ) ועשה טוב",
היינו שדוקא ע"י היראה, שהיא שורש ל"סור מרע",
יבוא לידי קיום שלם ב"ועשה טוב".**

(כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶)

**ראשית העבודה ועיקרה ושרשה .. כהאי תורא
דיהבין עלי" עול בקדמיתא .. הכי נמי אצטריך
לב"נ לקבלא עלי" עול מלכות שמים בקדמיתא:
כלומר, שתחלת העבודה היא ההשגה שמצד עצמו
אינו שייך לשום ענינים (כמארז"ל „וכי היאך
אפשר לו לאדם לעלות במקום ולהדבק בו"), ואינו
אלא „כשור לעול וכחמור למשאוי" בלבד.**

(כ"ק אדמו"ר⁷)

**ראשית העבודה ועיקרה ושרשה .. עבודת
עבר: אין הכוונה בזה⁸ שתכלית העילוי היא
בעבודת עבד כשלעצמה, שהרי אדרבה – עיקר
המעלה היא בחי' בן, שהרי עבד הוא דבר נפרד**

**פרק מא: בענין דרגת היראה דפרק זה (ופרקים
מב"ג) – ראה ביאור תניא פמ"ג.**

(כ"ק אדמו"ר⁸)

**ראשית העבודה ועיקרה ושרשה: הדיוק בג'
לשונות אלו:**

„ראשית העבודה" – מה שאפשר להסתפק בקבלת
עול ועבודת עבד בלבד הוא רק בתחלת העבודה,
אבל לאח"כ צריך ומוכרח להיות חיות ושמחה כו'.
אבל לאידך גיסא, אין הכוונה בזה שקבלת עול היא
ראשית העבודה בלבד, ואח"כ אין צורך בה, אלא
היא גם „עיקרה" – שענין הקבלת עול צ"ל תמיד, גם
לאחר שמתעלה למדרגה נעלית יותר בעבודה, כשם
שה"עיקר" צריך להיות תמיד, וכשמתבטל העיקר
מתבטל גם הטפל.

ויתרה מזו, „ושרשה" – לא זו בלבד שקבלת עול צ"ל
תמיד, אלא שענין הקבלת עול צריך לחדור גם בכל
פרטי עניני העבודה הבאים לאח"כ, כשם שהשורש
הוא שורש החיות של האילן כולו (אף שהוא עצמו
מכוסה ונעלם בארץ כו'), וממנו נמשכים כל עניני
האילן וכל פרטיו (הן גוף האילן והן הענפים
והפירות וכו'), ועד שהשורש עצמו מתפשט בכל
פרט ופרט, שהרי כל פרט ופרט יונק חיות מהשורש
ופעולת השורש ניכרת בו (משא"כ „עיקר", שאמנם
הוא עיקר ועצם הדבר, אבל הוא נשאר במקומו,
ואינו נמשך אל מקום הטפל).

(כ"ק אדמו"ר⁹)

ראשית העבודה ועיקרה ושרשה .. היראה:

כ"ז ע' 358. חל"ג ע' 41. שיחת ש"פ עקב תשל"ז. ש"פ צו תש"מ.
4) אלא שלמטה במשל היסוד הוא למטה ועליו עומד הבנין,
משא"כ למעלה נהפוך הוא, שהיסוד הוא למעלה כנודע (ראה
פרדס שכ"ג (שער ערכי הכינויים) פ"י מערכת יסוד. ובכ"מ).
ובענין היראה שהיא יסוד הכל ישנם ב' האופנים – בהסדר
דמלמעלמ"ט היסוד הוא למעלה (בחי' יראה עילאה, „אם אין
חכמה אין יראה" (אבות פ"ג מ"ז)), ובהסדר דמלמטלמ"ע היסוד
הוא למטה (בחי' יראה תתאה, „אם אין יראה אין חכמה" (שם)),
כמו במשל. 5) המשך מים רבים תרל"ו פקצ"א. 6) תהלים לד,
טו. 7) ספרי עה"פ עקב יא, כב. 8) ע"ז, ב. 9) תר"מ ח"ל
ע' 81. 10) וכן בהמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו (ע"י ואל"ך)

1) ושם (ע' ככב): „בחי' קטנות הוא היראה שנת' פמ"א מ"ב ע"י
התעוררות יראה הטבעית בלי התבוננות בגדולת ה', כי אם איד
שה' נצב עליו וכל צעדיו יספור ועין רואה כו' .. שכ"ז התעוררות
יראה הטבעית של נה"א בבחי' קטנות להיות סו"מ וע"ט בפו"מ.
ובחי' גדלות דהיינו כשנמשכת בחי' יראה זו מהתבוננות בבחי'
גדלות ה' כו', שכ"ז הוא מבחי' חיצונית גדולת ה' מהתהוות בחי'
גודל הנבראים וריבוי העולמות .. שהוא בחי' לבושים החיצוניים
של הקב"ה .. שלכן נק' יר"ת וחיצוני, ומ"מ הוא בבחי' גדלות
המוחין שמבין בטוב טו"ד גדלות ממה"מ הקב"ה .. אך היראה
עילאה ירא בושת ויראה פנימית שהיא נמשכת מפנימי' אלקות
וכו'. 2) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". 3) תר"מ

טוב. אעפ"כ לא די לעורר האהבה לבדה לועשה טוב ולפחות צריך לעורר תחלה היראה הטבעית המסותרת

„כדאי היא אות וא"ו בנינונים¹⁶ לבלות עלי' ששה שבועות, ואזי בשבוע השביעי יהיו הדברים מאירים באור עצמי ממש. על כל אות חיבור שבספר הבינונים חזרתי במחשבתי על כל הספר“.

וסיים אדה"ז: „הקב"ה משלם מדה כנגד מדה, ומדה כנגד מדה במדת א"ס ב"ה. בטוח אני בחסדו של א"ס ב"ה, שמי שילמד ספר זה כהלכתו – הנה בכל זמן ובכל מקום יחבר אותו האור הפנימי לא"ס ב"ה, בעל הרצון והבחירה במצוות מעשיות דוקא, ובתורה בהבנת שכל אנושי“.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ¹⁷)

אף שהיראה היא שרש לסור מרע והאהבה לועשה טוב. אעפ"כ לא די לעורר האהבה לבדה לועשה טוב ולפחות צריך לעורר תחלה היראה כו': צריך ביאור: הרי חידושו של אדה"ז כאן הוא, לכאורה, רק בנוגע ל„ועשה טוב“ (שאף שהשורש ד„ועשה טוב“ הוא אהבה, „אעפ"כ לא די באהבה לבדה, ולפחות צריך לעורר תחלה היראה כו"„), ולמה הוצרך להזכיר גם „שהיראה היא שרש לסור מרע“?

והביאור בזה – שע"י הוספת תיבות אלו מבאר אדה"ז את תוכן ההכרח ביראה וקבלת-עול גם בעבודה ד„ועשה טוב“:

אילו ה"י אדה"ז מזכיר רק שהאהבה היא שורש ל„ועשה טוב“ – ה"י מקום לפרש שמ"ש „לא די לעורר האהבה לבדה“ קאי על מי שענין הקב"ע והיראה חסר אצלו לגמרי; וממילא ה"י מקום לבאר שהטעם ש„לא די לעורר האהבה לבדה לועשה טוב“, אלא צ"ל גם קב"ע – ועד ש„אי האי לא אשתכח גבי' לא שריא בי' קדושה“, כדלקמן בפרקין – הוא מפני שהעדר הקב"ע סותר להשראת הקדושה („גילוי והמשכת אוא"ס ב"ה למטה“¹⁸ הנעשה ע"י מ"ע)¹⁹,

17 אגרות-קודש ח"ו ס"ע עד ואילך (צויון גם ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“). אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' קיד. 18 לשון אדה"ז בלקו"ת בלק ע. ג. ושם – שגילוי זה נעשה ע"י רמ"ח מ"ע, שהן דוגמת „תיקון וסידור כלים נאים“, ומל"ת ענינון הוא „לבער הרע“ – בדוגמת דירה שעושים למלך בוד, אשר (טרם שמסדרים כלים נאים), צריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף. 19 כלומר: נוסף לזה שמכיון שהיראה (דוקא) היא שורש לשס"ה ל"ת, ובהעדר היראה אפשר שיעבור

מהאדון, משא"כ הבן הוא דבוק באביו¹¹. אלא שכדי שתה"י אמיתית השלימות של בחי' בן – צ"ל גם העבודה דקבלת-עול, עבודת עבד.

וע"ד מ"ש הצ"צ במאמרי מחר חודש¹² בענין ירושה ומתנה, שירושה אין לה הפסק ומתנה יש לה הפסק¹³, ולאידך ישנה מעלה גם בענין המתנה – שבאה ממקום גבוה, מכח הנותן. אמנם, כאשר נתינת המתנה היא „למי שראוי ליורשו“ – אין לה הפסק, ואז ישנן ב' המעלות: מעלת המתנה – שבאה ממקום גבוה, ומעלת הירושה – שאין לה הפסק.

ועד"ז בענין בן ועבד: עיקר המעלה היא בבחי' בן, שהוא בדבקות ואינו נפרד (ע"ד ירושה שאין לה הפסק); אלא שכיוון שצ"ל גם ענין הקב"ע, כי מצד הביטול שבה היא מגעת למעלה יותר (ע"ד מתנה שבאה מכח הנותן) – הרי אמיתת המעלה היא ב„בן שהוא ג"כ עבד“ (כדלקמן בפרקין), שאז ישנן ב' המעלות, בדוגמת מתנה למי שראוי ליורשו.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴)

ועיקרה: ה"י יכול לכתוב „(ראשית העבודה) עיקרה (ושרשה)“, בלא וא"ו החיבור, וכתב „ועיקרה“, בוא"ו החיבור.

וקבלה היא במשפחת בית רבי¹⁵, אשר פעם נכנס מהרי"ל מיאנאוויטש אחי אדה"ז אל אחיו אדה"ז, ומצאו יושב אצל שולחן הכתיבה שלו וגליוני נייר כתובים לפניו, ובידו הימנית אוחז העט, ובידו השמאלית מחזיק את ראשו, סימנים המראים על התעמקות גדולה ופנימית.

ויחכה הרי"ל שעה ויותר, ובתוך כך התעורר אדה"ז וירא את אחיו עומד אצלו, ויאמר לו: „הנה זה השבוע השלישי שהנני מתבונן בכתיבת תיבה זו (והראה על הגליון הכתוב, מספר התיא, שה"י מונח לפניו) אם לכותבה בוא"ו החיבור“. והוסיף ואמר:

בענין גודל מעלת עבודת עבד. 11 ראה גם „לקוטי פירושים“ לקמן ד"ה שכל אדם. 12 אוה"ת בראשית יז, רע"א. 13 ב"ב קכט, ב. קלג, סע"א. שו"ע חו"מ סי' רמח. 14 תר"מ חמ"ו ע' 246 ואילך. 15 משמע שסיפור זה הוא בשיבות לתיבת „ועיקרה“ כאן (כ"ק אדמו"ר – אגרות-קודש ח"ה ע' רצה. לקו"ש ח"ה ע' 294). 16 ראה לעיל ב„לקוטי פירושים“ לדף השער, שבשם זה (או בשם „ספר של בנינונים“) נקרא ספר התיא (כל הספר ולא רק חלקו הראשון) ברוב המקומות בלקו"ת.

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקסז

שלא למרוד בממ"ה הקב"ה
כנ"ל: ספי"ט. רפכ"ה. ספל"ט.
ועיין גם פ"ד²⁷.

בלב כל ישראל שלא למרוד בממ"ה הקב"ה כנ"ל
שתהא בהתגלות לבו או מוחו עכ"פ דהיינו להתבונן

(הקשור עם המציאות וההתפשטות שלו) הוא
בסתירה לענין הקב"ע, וממילא – להשראת
הקדושה. ולכן צריך גם ה"ועשה טוב" (כולל
האהבה, שהיא השורש ל"ועשה טוב") להיות חדור
בקב"ע (היינו שאהבת ה' תהי' מצד הציווי²⁴, ואהבת
את ה' אלקיך²⁵), כמו העבד שאין לו שום מציאות
לעצמו מלבד מציאות האדון.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

היראה היא שרש לסור מרע והאהבה לועשה
טוב: כנ"ל פ"ד.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

לא די לעורר האהבה לבריה .. ולפחות צריך
לעורר תחלה היראה הטבעית המסותרת .. ואזי
.. התורה שלומר או המצוה שעושה .. מחמת
המשכת היראה במוחו נקראות בשם עבודה ..
משא"כ .. באהבה לבריה .. אינה נקראת בשם
עבודת העבד כו': הענין יובן עפמ"ש בלקו"ת ד"ה
ועתה יגדל נא רפ"ב²⁸: „תחלה צריך להמשיך
מלמעלה למטה .. בחי' אדון עוזנו .. תחלת עשיית
המצוות לא תהי' בשביל להמשיך אור א"ס ב"ה
ורצון העליון ב"ה לבד, שהרי זהו רק כמו שעושה
בדרך סגולה או רפואה ע"ד משל או משא ומתן כדי
להרוויח, שאין זו עבודה, ותחת אשר לא עבדת
כתיב²⁹, שהמצוות צריכים להיות דרך עבודת עבד
שמקיים גזירת רבו וציוויו אף גם בלי טעם ודעת
ושום תשים עליך מלך כו"³⁰, ועל ידי זה נמשך
ממילא אור א"ס ב"ה, משא"כ בלא קבלת עול

כי מי שאין לו קב"ע אינו בטל להקב"ה, ולכן
אי-אפשר שתהי' בו השראת הקדושה, לפי ש"אין
הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית"³⁰.

ולכן מוסיף אדה"ז גם את התיבות „שהיראה היא
שרש לסור מרע", להורות שגם מי שהיראה אינה
חסרה אצלו בתור שורש ל"סור מרע" (וממילא אין
אצלו סתירה להשראת הקדושה), אלא שעבודתו
ב"ועשה טוב" היא מצד התעוררות האהבה לבדה
ולא מצד קב"ע – אין זה מספיק, אלא ענין הקב"ע
צ"ל גם בעבודתו ב"ועשה טוב", ו"אי האי לא
אשתכח גבי' לא שריא בי' קדושה"³¹.

וטעם הדבר:

כאשר קיום המצוות הוא רק מצד אהבה, שהיא
הרגש הקשור עם מציאות האוהב²², מציאות הנברא
– הרי קיום מצוות זה אינו יכול להביא לידי ל"גילוי
והמשכת אוא"ס ב"ה", גילוי הנברא, כיון שבנורא הוא
באין ערוך למעלה מנברא. ודוקא כאשר קיום
המצוות הוא מצד קבעומ"ש, הקשורה (לא עם
מציאותו שלו, אלא) עם מציאותו ה"מלך"²², אזי יש
במצוה, כביכול, כח הנברא, וממילא יש ביכלתה
לפעול השראת הקדושה.

זאת ועוד יותר: גדר „עבד" הוא היותו קנוי לגמרי
לרבו²³, ואם מרגיש בעצמו משהו ממציותו שלו –
הרי זה היפך העבדות. ולכן, מי שקיום המצוות
(ד"ועשה טוב") שלו הוא „באהבה לבדה" (גם אם יש
אצלו קב"ע בנוגע ל"סור מרע", וירא „שלא למרוד
במלכותו ית"י) – הרי הרגש האהבה שלו גופא

לזה הוא אהבה, בכ"ז, צריך להיות (גם) מצד קב"ע. (22) ראה
מאמרי אדה"ז תקס"ב ע' רעז. סה"מ תרצ"ט ע' 9 ואילך.
(23) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 233 ואילך. (24) ואתחנן ו'
ה. (25) ראה אוה"ת פניחס ע' א"ריא וזהו הטעם למ"ש בכתבי
הארז"ל שקודם ק"ש צ"ל „הריני מקבל עלי מצות ואהבת כו",
עיי"ש. (26) לקו"ש ח"ה ע' 181 ואילך. (27) ושם: „והיראה
היא שרש לשס"ה לא תעשה כי ירא למרוד במלך מלכי המלכים
הקב"ה. או יראה פנימית מזו כו". (28) שלח לט, א.
(29) תבוא כה, מז. (30) פ' שופטים יז, טו.

איסור ח"ו, הרי א"א שתהי' בו השראת הקדושה (כמובן מהמשל
שבהערה הקודמת, שסידור הכלים הנאים הוא דוקא לאחרי פינוי
ההיכל מכל לכלוך) – הנה גם העדר הקב"ע מצד עצמו (גם באופן
שאינו חשש שיעשה איזה איסור ח"ו – ראה לקו"ת מסעי צ, ב.
וראה גם קיצורים והערות ע' מג) סותר להשראת הקדושה,
כבפנים. (20) לעיל פ"ו. (21) ובפרטיות יותר י"ל: בקיום
מצוות עשה עצמן – ב' ענינים: (א) קיומן באופן ד"סור מרע":
מכיון ש(גם) המבטל מ"ע הוא מורד במלכותו ית' (כמפורש לקמן
באגה"ת בתחלתו), לכן מקיים הוא את המצוה, כי ביטול מ"ע הוא
איסור. (ב) קיום המ"ע מצד ענין החיובי שבזה, העבודה ד"ועשה
טוב". וזהו שמחדש אדה"ז במ"ש „כי אף שהיראה היא שרש
לסור מרע והאהבה לועשה טוב" – שלא רק ה"סור מרע" שבמ"ע*
צ"ל מצד היראה, אלא גם ה"ועשה טוב" שבהן – אף שהשורש

(* ובזה יומתק מ"ש „שרש לסור מרע" ואינו כותב „לשס"ה ל"ת"
כדלעיל בפ"ד.)

במהשבתו עב"פ גדולת א"ס ב"ה ומלכותו אשר היא מלכות כל עולמים עליונים ותחתונים ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכמ"ש הלא את השמים ואת

ואיהו ממלא כל עלמין וטובב כל עלמין: זח"ג רכה, א. הלא את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד.

עליו, כי בכל מצוה יש בחי' אור והמשכה פרטית מבחי' רצון העליון המאיר בע"ס דאצילות (שהו"ע כוונת המצוות – הכוונה וההמשכה הפרטית שבכל מצוה ומצוה), ויכוון להמשיך בחי' אור זה על נפשו ולהבטל אליו [כמו במצות תפילין – להמשיך בחי' ד' מוחין (חכמה ובינה, ודעת הנחלק לחסד וגבורה)³⁵, ולפעול בנפשו הביטול, שלא להשתמש בחכמתו ובינתו בלתי לה' לבדו כו"ל]. והיינו בחי' עבודה וביטול שע"פ טעם ודעת.

וזהו שקודם כל מצוה צ"ל, "לשם יחוד קוב"ה ושכינתו":

„קוב"ה ו"שכינתו" – הם ב' הכוונות הנ"ל שבכל מצוה: „שכינתא" – היא בחי' מלכות, ובעבודה הו"ע קבלת עול מלכות שמים, „שום תשים עליך מלך", שעיי"ז ממשיך גילוי מלכותו ית' בבי"ע; „קוב"ה" – הוא בחי' ז"א כמו שמקבל מבחי' קדש העליון (שהוא בחי' חכמה הנקראת קדש)³⁶, ובעבודה הו"ע כוונת המצוות, שעל-ידיה ממשיך בחי' גילוי מוחין עליונים דחו"ב בז"א (ומאיר גם על נפשו כנ"ל).

ועל זה אומרים „לשם יחוד קוב"ה ושכינתו", היינו שעיי' עשיית המצוה בב' הכוונות הנ"ל (קבלת עול מלכות שמים בלי טעם, והכוונה והטעם שהוא הסוד שבמצוה) – ה"ה עושה עיי"ז היחוד למעלה בבחי' „קוב"ה ושכינתו", שהן בחי' ז"א ומלכות.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³⁷)

ומלכותו אשר היא מלכות כל עולמים כו": עיין לקו"ת ד"ה קול דודי³⁸ בפ"י „עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה"³⁹.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁸)

פב. תער"ב-תערע"ו ע' ב. (38) שה"ש יד, ג ואילך (ושם: „יש ב' בחינות, היינו בחי' מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים, פי' מלכות כל עולמים היינו מה שמחי' כל עולמים .. אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מל' הוא בטל בעצמותו .. וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כו', מלך היינו בחינת מלכות כל עולמים שמחי' כ"ע בחינת זיו ושם לבד כו', ובחי' מלך מלכי המלכים היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ושמו לבד"). (39) נוסח הגש"פ.

מלכותו ית' אינו ממשיך כלום כו". וזהו מ"ש כאן ש, מחמת המשכת היראה שבמוחו נקראות בשם עבודה".

ועיין מענין עבד בדרוש ר' חנינא בן דוסא³¹, שהי' „כעבד לפני המלך", ורבן יוחנן בן זכאי הי' „כשר לפני המלך" (שלמעלה מעבד), ואעפ"כ „אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו", כי דוקא עיי' הביטול דעבד, שהוא בחי' יראה, ממשיכים בחי' „יהי רצון" שלמעלה מהחכמה³².

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³³)

להתבונן .. גדולת א"ס ב"ה ומלכותו .. והוא גם הוא מקבל עליו מלכותו להיות מלך עליו ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד .. ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה .. לפני עסק התורה או המצוה .. וגם יתבונן איך שאור און סוף ב"ה .. הוא מלוכש באותיו" וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו ובקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית' עליו .. ודרך פרט בתפילין ליבטל וליכלל .. שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לבדו כו': היינו שקודם עשיית כל מצוה צריך לכוון ב' כוונות³⁴:

(א) לקבל עליו עול מלכות שמים, „להיות מלך עליו ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד" דוקא, דהיינו לא ע"פ טעם ודעת, בבחי' אהבה, אלא בבחי' ביטול לו ולרצונו ית'.

(ב) לכוון ברצון העליון המלוכש בתומ"צ, ש„בקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית'.

(31) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשטו ואילך. (32) ועיין גם ד"ה כי עמך הסליחה למען תורא (מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' טו ואילך. עטרת ראש סד, ב ואילך). לקו"ת דרושים לשבת שובה סד, ב ואילך. ביאורו"ז לאדהאמ"צ (במדבר קעט, ג ואילך) בענין „ובא לו לקרן בקדמיתא" (זח"ג קכ, א). (33) אוה"ת ואתחנן ע' רא. (34) ראה בארוכה עטרת ראש נח, סע"ב ואילך. ובכ"מ. (35) נסמן ב„לקוטי פירושים" לקמן ד"ה בחי' חכמתו. (36) ראה סידור (עם דא"ח) שער התפילין יא, א. ביאורו"ז לאדהאמ"צ רמב, ד. (37) סה"מ תרנו"ו ע' רסד. תרנו"ט ס"ע רלה. תרס"ה ע' 31

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקסט

חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם: סנהדרין לו, א.

הארץ אני מלא ומניח העליונים ותחתונים ומיחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם והוא גם הוא מקבל

הלא: בכתוב: „הלוא“.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

ומיחד מלכותו על עמו ישראל: כמ"ש⁴⁰, „כה אמר ה' מלך ישראל גו“ וראה שמו"ר פכ"ט, ד: „אמר להם הקב"ה לישראל אלוקה אני על כל באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם כו“.

ועיין לקו"ת ד"ה אתם נצבים פ"ה⁴¹. ד"ה כי כארץ תוציא צמחה פ"ג⁴². תו"א ד"ה הבאים ישרש⁴³. לקו"ת ד"ה בשעה שהקדימו פ"א ב⁴⁴.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴⁵)

ומיחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם: ביאור הדברים:

ההתבוננות בזה שהקב"ה מייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל בלבד – אין די בה כדי לפעול באדם המתבונן ככל הדרוש, שהרי גם מבלעדי ישנם ריבוי בני, כן ירבו, שמקבלים עולו ומייחדים מלכותו ית', ומה נוגע כ"כ שיהי' עוד אחד – הוא בפרט? ולכן מוסיף אדה"ז, ועליו בפרט, ולכן נוגע שהוא יקבל עליו עול מלכותו ית'.

ועדיין יש מקום לטעות ש, ועליו בפרט היינו רק

בתור חלק מכלל ישראל, פרט אחד מתוך כלל גדול⁴⁶; ולכן מוסיף אדה"ז (ראי' לדבריו וגם כדי להוציא מטעות זו): „כי (כלומר: חובת ההתבוננות בזה שהקב"ה מייחד מלכותו .. עליו בפרט) היא לפי ש(חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, דקאי על ציווי רז"ל במשנה, שבה מדובר אודות כאו"א בתור יחיד (ולא בתור פרט מכלל ישראל), כדלקמן. והביאור בזה:

התחלת המשנה היא: „לפיכך נברא אדם יחיד ללמדך כו“ (שכל אדם הוא „עולם מלא“), ומסיימת: „לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם“.

ולכאורה ההשוואה אינה מובנת: אדם הראשון אכן הי' „עולם מלא“, שהרי הי' „יחיד“ – לא הי' לו על מי לסמוך, לא על העליונים ולא על התחתונים, ועליו לבדו הוטל לפעול את כל ענין מלכותו של הקב"ה; אבל כשמדובר אודות אדם מישראל בדורות שלאח"ז, שגם מלבדו ישנם כמה וכמה מישראל, כן ירבו, שממלאים את כוונת הבריאה – איך אפשר לומר שבריאת העולם היא רק בשבילו, והרי הכוונה יכולה להתמלא גם ע"י אחרים?

כשעכו"ם מניח אותם לא יצמח מזה ג"כ שום גילוי כלל .. כידוע שבח"י א"ס נק' קדוש ומובדל .. ושיוכל להתהוות עולמות הוא רק ע"י מלכות מכ"ע אין מלך בלא עם .. דוקא ישראל למטה שהם בתכלית בחי' עוממות ונפרד ושם הוא עיקר בחי' גילוי המלוכה .. ולכן דוקא תהיו אתם ארץ חפץ ששם עיקר גילוי הרצון והחפץ כו', וע"י ישראל דוקא במעשה המצוות הגשמיים יוכל להתהוות בחי' צמיחה כו'“ (44) במדבר יב, ג ואילך (ושם: „מה שהקב"ה נקרא גדול .. על שם גדולתו שמתפשט מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין .. מדת גדולה זו אינה נחשבת ואינה נקראת בשם גדולה כלל .. ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו .. והנה כדי להיות צמצום זה ועונה זו .. הנה הוא ע"י תורה ומצוות .. והיינו ע"י ישראל עושי המצוה כו'“ (45) אוה"ת בראשית יב, א (הובא גם ב,מראה מקומות, הגהות והערות קצרות) ואתחנן שם. (46) אף שמהלשון לא משמע כן, שהרי תיבת „מייחד“ (מלשון יחיד) קאי (לא רק על התיבות „על עמו ישראל בכלל“, אלא גם) על „ועליו בפרט“, ומזה מובן שכל יחיד נוגע מצד עצמו, ולא רק מצד היותו חלק מהכלל. אבל אעפ"כ הי' מקום לפרש בדוחק שהכוונה היא ליחיד כפי שהוא חלק מהכלל.

(40) ישע"י מד, ו. (41) נצבים מד, ד (ושם: „ישראל עלו במחשבה וחלק ה' עמו שיוכלו לעורר התגלות פנימיות מלכותו ית' .. הנה הוא להיות אין מלך בלא עם .. פירוש שהם נקראו במדרגות עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה, רק שהם הפחותים שבמדרגות והוא גבוה מעליהם ולכן נקרא מלך עליהם. משא"כ לגבי קוב"ה בעצמו ובכבודו אין ערוך אליו, וכמשל אלו נאמר שמלך על עצים ואבנים, שאינם מן המין והסוג שיתייחס ותפול עליהם שם המלך להיות מלכותו נקרא עליהם, אבל הוא הברית אשר כרת ה' עמו .. שהכריח את עצמו כביכול לקשר נפשתינו בו ית' להיות ישראל עלו במחשבה ושיתגלה אור פנימיות מלכותו עלינו“ (42) שם נב, ב (ושם: „לא שייך בחי' מלוכה רק על בחי' אדם שהאדם מקבל עול מלכותו כמאמר ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו', משא"כ על בהמות וחיות שקדמו לבריאת אדם הראשון לא שייך כלל בחי' לשון מלוכה“). (43) שמות נג, ד (ושם: „ההמשכה מההעלם אל הגילוי הוא דוקא ע"י ישראל .. ע"י מעשה המצוות .. כמו תפלין על קלף גשמי .. וכשאישי ישראל מניח אותם על ראשו נתהוה בחי' גילוי אלקותו .. וזהו דוקא כשאישי ישראל מניח אותם על ראשו, משא"כ כשמונחים על השולחן לא נתהוה מזה שום גילוי כלל .. וגם

עליו מלכותו להיות מלך עליו ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד. והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. ועל כן צריך לעבוד לפניו באימה וביראה

[נו, ב]

והנה ה' נצב עליו: ע"ד לשון הכתוב – ויצא כה, יג. ומלא כל הארץ כבודו: ע"ד לשון הכתוב – ישעי' ו, ג. ובוהן כליות ולב: ע"ד לשון הכתוב – ירמ' יא, כ.

כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם: יש להעיר ממ"ש בשיר השירים רבה⁵¹ בפ"י הכתוב⁵² „שלטי הגבורים” – „שכל מי שיעמוד וישלוט ויתגבר על יצרו, כגון משה בשעתו, דוד בשעתו, עזרא בשעתו, כל דורן נתלה בהן”. ועיין במדרש⁵³ עה"פ⁵⁴ „ויהודע הנגיד לאהרן”: „אילו ה' אהרן קיים בדורו של יהודע, יהודע ה' גדול ממנו בשעתו”. הרי שכל אדם בשעתו הוא הכלי, וצריך להתגבר על יצרו.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁵)

והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי: ראה רמ"א אר"ח בתחילתו⁵⁶ ושו"ע אדה"ז שם⁵⁷ (ובמהד"ת – סעיף ד"ה⁵⁸) – ממו"נ ח"ג פנ"ב.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁹)

והנה ה' נצב עליו .. ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי: כלומר: לא זו בלבד שהקב"ה מייחד עליו מלכותו בכללות, אלא ש"ה' נצב עליו .. ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי” (גם בפרטי העבודה).

(כ"ק אדמו"ר⁶⁰)

והנה ה' נצב עליו .. ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי: ע"פ הידוע⁶¹ בענין גודל הדיוק בכל אות בספר התניא, מובן שמה שנקט כאן לשון הכתוב „והנה ה' נצב עליו” אינו ליופי המליצה בעלמא (כדרך המחברים בדורות שלפניו, שלאחריו

ואעפ"כ אומרת המשנה שבוה דומה כל אחד לאדה"ר, ואדרבה – „לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך כו”, כלומר שהסיבה לכך שאדה"ר נברא יחידי היא כדי שכל אחד בדורות הבאים ידע שהוא „עולם מלא” ובשבילי נברא העולם.

ומזה מובן, שכשם שעבודתו של אדה"ר היתה נוגעת בתור יחיד – כך גם עבודתו של כל אחד ואחד נוגעת בתור יחיד (ולא רק מצד היותו חלק מהכלל). ויתרה מזו – „חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם”, היינו שעבודתו (בתור יחיד) אינה נוגעת רק לחלקו שלו בעולם (אלא שבוה גופא היא נוגעת כיחיד ולא רק לפי שהוא חלק מהכלל), אלא גם לגבי העולם כולו:

כשם שעבודתו של אדה"ר היתה נוגעת לגבי העולם כולו [יתרה מזו – לא רק לגבי עולם הזה, אלא לגבי כל העולמות, היינו שע"ז שקיבל עול מלכות שמים פעל עלי' בכל העולמות, גם בעולמות העליונים, וכן לאידך, שע"י חטא עה"ד גרם ירידה בכל העולמות, ואפילו בעולם האצילות⁴⁷ (אף שבאצילות „לא יגורך רע”⁴⁸, ולכאורה אין ענין החטא נוגע שם)] – כך גם בנוגע לכאו"א: ע"י כל תנועה שלא כדבעי ה"ה פועל ירידה בכל העולמות, ולאידך גיסא – ע"י פעולה טובה הרי הוא מכריע את כל העולמות לכף זכות (כמרומוז בפסק הרמב"ם⁴⁹), ופועל בהם עילוי.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁰)

שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כו".⁵⁸ ושם: „יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שמלך מלכי המלכים הקב"ה חופף עליו שנאמר מלא כל הארץ כבודו .. כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו כו".⁵⁹ לקו"ש חט"ו ע' 45 הערה 26. ⁶⁰ „שיעורים בספר התניא” ע' 526. ⁶¹ ראה „לקוטי פירושים” לעיל בתחלתו (יש"נ). לעיל ד"ה ועיקרה.

47 כדאיתא בכתבי האריז"ל – הובא בלקו"ת מסעי פט, ג. 48 ראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. וש"נ. 49 ה' תשובה פ"ג ה"ד. 50 לקו"ש ח"ה ע' 292 ואילך. „שיעורים בספר התניא” ע' 549 ואילך. 51 פ"ד, ד (א). 52 שה"ש ד, ד. 53 קה"ר פ"א, ד (ד). 54 דברי הימים א יב, כח. 55 אוה"ת ואתחנן ע' רב. 56 ושם: „כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כו". 57 ושם: „יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב וידע שמלך מלכי המלכים הקב"ה חופף עליו .. כשישים האדם אל לבו

ולכן נקט אדה"ז כאן לשון הכתוב, והנה ה' נצב עליו" – שכוונתו בזה היא שקיום מלכותו ית' הוא "עליו", על יהודי זה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, ודוקא על-ידו נעשה הקב"ה למלך (וע"י תפלתו ובקשתו, מלוך על העולם כולו) – נעשה כן בפועל). וזהו דיוק הלשון, והנה ה' נצב עליו, היינו שהענין ד' לעולם ה' דברך נצב בשמים⁷² – דהיינו קיום האלקות בעולם, והיותו של הקב"ה מלך ("נצב" מלשון "נצב מלך"⁷³) – הוא, "עליו"⁷⁴.

וענין זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז ש, חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, שכל העולמות תלויים בעבודתו של כאור"א מישראל (כנ"ל⁷⁵ בארוכה). וע"ז מוסיף כאן, שלא רק העולמות, אלא גם "הוי" – לשון מהוה⁷⁶, וכמ"ש במדרש⁷⁷ "הוי" שאתה אדון לכל בריותיך" – "נצב עליו", הכל כביכול מתקיים ועומד בעולם על ידו⁷⁸.

ומוסיף אדה"ז עיקר גדול – "ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי":

הענין ד' "הוי" נצב עליו" – שכל העולמות, ואפילו בחי' הוי', תלויים בקבלת מלכותו ית' ע"י האדם – אין פירושו שדי בעצם קבלת עול מלכותו ית' ע"י זעקת, "שמע ישראל" בהתעוררות, וע"י הנהגה בזמנים מיוחדים [כמו המלכת הקב"ה ע"י תקיעת שופר בר"ה ("שתמליכוני .. בשופר"⁷⁹) בהקדמת

ושבדורו]⁶², אלא משום שע"י ניתוסף ביאור בתוכן הענין⁶³.

ובהקדם המבואר במדרש⁶⁴ על פסוק זה: "הרשעים מתקיימין על אלקיהם, ופרעה חולם והנה עומד על היאור"⁶⁵. אבל הצדיקים, אלקיהם מתקיימין⁶⁶ עליהם, שנאמר והנה ה' נצב עליו".

והכוונה בזה – שפירוש תיבת "נצב" בכתוב, והנה ה' נצב עליו" הוא בדוגמת פירוש תיבת "עומד" בכתוב, והנה עומד על היאור"⁶⁷:

תוכן הענין ד' והנה עומד על היאור" הוא שעמידתו וקיומו (כלשון המדרש "מתקיימין") של פרעה היתה "על היאור", וכידוע⁶⁸ שהמצרים עבדו לנילוס לפי שממנו [דהיינו – מהמלאך, המזל והשר שלמעלה (שהוא הנקרא "אלקיהם") המשפיע להם ע"י הנילוס] קיבלו את השפעתם ("לפי שאין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את הארץ"⁶⁹). ולא ה" זה דבר מרומה, אלא כך היתה האמת – שהמצרים קיבלו השפעתם מהנילוס (אלא שטעותם היתה בכך שדימו שהנילוס משפיע בכח עצמו, והאמת היא שאינו אלא "כגרזן ביד החוצב"⁷⁰).

וכן הוא פירוש הכתוב, והנה ה' נצב עליו" – שה' "נצב" ומתקיים כביכול על יעקב, היינו שהקיום דאלקות כביכול הוא ע"י הצדיקים ("צדיקים אלקיהם מתקיימין עליהם")⁷¹.

והערת) – "מתקיים". (67 דאל"כ אינו מובן מה שהביא המדרש כאן (עה"פ, והנה ה' נצב עליו") את הענין ד' הרשעים מתקיימין על אלקיהם" (הגלמד מכתוב אחר). (68 ראה לקו"ש חט"ו ע' 14. וש"נ. (69 פרשי' וארא ז' יו. (70 זח"א לו, א. (71 יש שפירושו (מ"כ לב"ר שם) ש"אלקיהם מתקיימין עליהם" ע"ד מארו"ל (איכ"ר פ"א, לג), מוסיפין כח בגבורה של מעלה, שאין זה אלא תוספת כח [וע"ד מאמר המדרש (ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו – בפירוש פסוק זה) "האבות הן הן המרכבה", שהמרכבה פועלת ברוכב על"י בלבד]. אבל מזה שבמדרש כאן הובאה הדוגמא ממ"ש "והנה עומד על היאור", מובן שהפירוש הוא שהקיום כביכול של "הוי" הוא על הצדיקים (כפגמים). (72 תהלים קיט, פט. (73 מלכים א' כב, מת. (74 וכמרומו גם בפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד – מקידושין מ, ב) "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות", דכיון שבעבודתו תלוי כל העולם, הרי זה נוגע לקיום מלכותו של הקב"ה כביכול [וי"ל ש"עצמו" רומז על עצמותו ית', שהרי "אין מלך בלא עם" (נסמן בתו"מ סה"מ ח"א ע' רלד הערה 86). (75 "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה ומייחד (הב"). (76 ראה לקמן שעיהו"א רפ"ד. ובכ"מ. (77 ב"ר פי"ז, ד. (78 וכידוע הפירוש בנוסח הברכות: "אלקינו (וע"י ולאח"י) מלך העולם". (79 ר"ה טו, סע"א. וש"נ.

(62 ראי' לדבר – מאגה"ק סי' ז"ך, המלאה בלשונות מכו"כ פסוקים, ולכאורה (כשלומדים רק את האגרת עצמה, ללא הביאור) נראה ששייכותם לתוכן האגרת היא רק בכללות, ולא בפרטי התיבות שבהם (אף שהלשונות נמשכים זה לזה, וכשלומדים מתוך שימת לב הרי הם ערבים על לב הלומד ונכנסים אל לבו כו'), אבל כשלומדים את הביאור לאגרת זו מבינים שכל תיבה בלשונות הכתובים מתאמת לתוכן הענין שבאגרת ומוסיפה בו ביאור. ואם כן הוא באגה"ק, שעכ"פ בחיי אדה"ז לא נחשבה לתורה שבכתב של תורת החסידות – עאכ"כ בספר התניא עצמו. שגם בחיי אדה"ז ה" תורה שבכתב של תורת החסידות (אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא. וש"נ). (63 ובפרט שמשנה בזה מלשון השו"ע (הובא לקמן הערה 56) "במושב המלך .. שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו", ונקט לשון "נצב עליו" דוקא. (64 ב"ר פס"ט, ג – אליבא דפירוש ה"ב במדרש שם, ש"עליו" קאי על קאי על יעקב (משא"כ לפי הפירוש הא' שם ש"עליו" קאי על הסולם). ומובן שבתניא כאן (שאין מדובר אודות הסולם) נקט כפירוש זה, היינו ש"עליו" קאי על האדם המתבונן. (65 ר"פ מקץ. (66 כ"ה (מתקיימין) גם בב"ר הוצאת תיאודור-אלבק שם (וכן לקמן שם פפ"ט, ד). אבל בהוצאת רא"ם (ווילנא תרל"ח, וצילום ממנה) ועוד (ראה הוצאת תיאודור שם בחילופי נוסחאות

כעומד לפני המלך ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה כפי יכולת השנת מוחו ומחשבתו וכפי הפנאי שלו לפני

באימה וביראה כעומד לפני המלך: הדיוק בזה – לא רק כמו הנמצא במדינת המלך, שרק שמו של המלך נקרא עליו (ובנמשל – כן הוא בכללות העולמות, שעליהם נאמר⁸⁸ „הודו על ארץ ושמים“, הודו בלבד), אלא „כעומד לפני המלך“, כי אדם מישראל הוא כעומד לפני עצמותו ית' [וכנ"ל⁸⁹ בדיוק הלשון „והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו“].

ומובן, שהעומד לפני המלך בעצמו – הרי האימה ויראה שלו הן באופן אחר לגמרי מהנמצא במדינת המלך בלבד (אף שגם הוא ירא מהמלך). וכידוע סיפור כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ⁹⁰, שכשתאר אדון האחווה את אופן הליכתו למלך, נפל עליו פחד גדול כ"כ עד שנתעלה.

(כ"ק אדמו"ר⁹¹)

ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה .. לפני עסק התורה או המצוה: אף שקבלת עול מלכות שמים צ"ל כל היום⁹² (ולא רק „לפני עסק התורה או המצוה“) – הרי כל היום היא בהעלם, ולכן קודם עשיית המצוות צ"ל קבלת עול מלכות שמים תחלה, מצד כח המצוה שבמצוות, כמאמר⁹³ „קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזרותי“, וכמאמר⁹⁴ „למה קדמה פרשת שמע ליהי אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות“.

[אלא שאעפ"כ, כללות ענין קבעומ"ש שבמשך כל השנה – גם קבעומ"ש שצ"ל קודם קיום כל מצוה – אינה בבחי' פנימיות כ"כ כמו בראש השנה⁹⁵, שאז הוא עיקר ענין קבעומ"ש, והיא בפנימיות נפשו ממש, שנותן את עצמו בכל עצמותו בהתגלות ממש].

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁹⁶)

553. 92) כי בכל יום ויום צריך האדם לקבל עליו עומ"ש מיד בקומו משנתו, כי היא ראשית העבודה, כמ"ש (שלה טו, כ) „ראשית עריסותיכם גו' תרימו תרומה“, היינו ראשית העבודה בקום האדם מעריסתו היא להרים תרומה לה' (ראה גם סה"מ תרל"ח ע' תמח), דהיינו לקבל עליו עומ"ש להיות עבד ה' בכל עניניו במשך היום (כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ – סה"מ תרצ"א ע' יז). 93) ראה מכילתא יתרו כ, ג. תו"כ אחרי פ"ג. יל"ש יתרו שם. 94) ברכות יג, א (במשנה). 95) ראה גם סה"מ תרנ"ו ע' רמד. ע' רסד ואילך. תרס"ב ע' רכה ואילך. המשך תער"ב ח"א פע"ז. ועוד. 96) סה"מ תער"ב תרע"ו ע' ב. וראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 8. תרצ"א ע' טז ואילך.

אמירת „למנצח“ וז' הפסוקים, הכרזת „שמע ישראל“, „ברוך שם“ ו„הוי' הוא האלקים“ ביוהכ"פ מתוך כוונה למסור נפשו, ריקודי שמחה עם התורה בשמע"צ ושמח"ת וכו' [וכיו"ב; אלא הקב"ה „מביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי“, „בכל מיני עבודת עבד“, שעבודת עבד היא בכל יום ויום⁸⁰ ובכל שעה ושעה, ובכל פרטי עניניו.

ודוקא בזה – „אם עובדו כראוי“ בעבודה שבכל יום – תלוי קיום כל העולמות, עד שאפילו „הוי' – נצב עליו“.

(כ"ק אדמו"ר⁸¹)

והנה ה' נצב עליו: איתא במדרש⁸², שמ"ש „והנה ה' נצב עליו“ הוא לפי ש„האבות הן הן המרכבה“ (שעלי' הקב"ה נצב כביכול).

ומזה שאדה"ז כותב לשון זה לגבי כאר"א מישראל – מובן שכאור"א מישראל, בכל מקום ובכל זמן, הוא בבחי' מרכבה להקב"ה, להיותו בן אברהם יצחק ויעקב, ש„האבות הן הן המרכבה“.

(כ"ק אדמו"ר⁸³)

והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו: הדיוק בזה – ש„עליו“ נמצא הוי' (בעצמו), משא"כ „מלא כל הארץ“ – „כבודו“ בלבד, ולא עצמיותו. וכנ"ל, שהקב"ה „מניח העליונים ותחתונים ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט“.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁴)

נצב עליו: עליו דייקא, היינו שהשראת השכינה (וועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם⁸⁵ „בתוך כל אחד ואחד⁸⁶“ אינה רק בדירתו של כל אדם מישראל (בחדר המשובח והמואר ביותר וכיו"ב), אלא בכל פינה שאלי' פונה, בכל תנועה שעושה ובכל מקום שבו נמצא.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

80) וכמו הדוגמא שמביא לקמן מההכנה הראוי' „לבישת טלית ותפילין“, שהיא (לא ברי"ה, לא ביוה"כ ולא בשמע"צ ושמח"ת, אלא) בימי החול דוקא. 81) לקו"ש ח"ה ס"ע 293 ואילך. „שיעורים בספר התניא“ ע' 551 ואילך. תו"מ חל"ט ע' 388. שיחת וא"ו תשרי תשל"ח. 82) נסמן לעיל הערה 71. 83) תו"מ תשמ"ב ח"ב ע' 972. 84) לקו"ש ח"ה ע' 296. „שיעורים בספר התניא“ ע' 551. הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). 85) תרומה כה, ח. 86) ראה אלשיך עה"פ. של"ה טז, א. ועוד. 87) תו"מ תשמ"ז ח"א ע' 406. 88) תהלים קמה, יג. 89) „לקוטי פירושים ד"ה והנה (הה)“. 90) לקו"ד ח"א קסד, א ואילך. 91) לקו"ש שם. „שיעורים בספר התניא“ ע' 527. ע'

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקעו

עסק התורה או המצוה כמו לפני לבישת טלית ותפילין וגם יתבונן איך שאור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין וממלא כל עלמין הוא רצון העליון הוא מלוּבש באותו'

כל פרטי המצוות, כמארז"ל¹⁰², "הוקשה כל התורה (מצוות שבתורה¹⁰³) כולה לתפילין" – ענינם קבלת עול מצוות.

ולכן קודמת לבישת הטלית להנחת התפילין – כיון שסדר העבודה (ע"ד הרגיל) הוא באופן שקבלת עול מלכות שמים קודמת לקבלת עול מצוות⁹⁴, וקבלת עול כללית (באופן מקיף) קודמת לקבלת עול פרטית (באופן פנימי).

ונוסף לזה ישנו ענין כיסוי התפילין בטלית אחר הנחתם¹⁰⁴ – שלאחרי הענינים דקבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, קבלת עול כללי וקבלת עול פרטי, מקיף ופנימי, צריך להיות נרגש בהפרט ובהפנימי שהוא מכוסה בהכלל ובהמקיף (ע"ד כלל ופרט וכלל).

ובעומק יותר – הטלית שמכסה את התפילין מורה על הביטול וההתכללות בהמקיף היותר עליון. ובסגנון אחר קצת – לא רק הביטול דיראה תתאה (טלית שקודם התפילין), אלא גם הביטול דיראה עלאה (טלית שלאחרי התפילין).

ובזה יובן הסדר בדברי אדה"ז כאן: בהתחלת הענין מיירי בקבלת עול ע"ד הרגיל, ולכן מקדים טלית לתפילין (בהתאם לסדר העבודה הרגיל שקבלת עול כללי קודם לקבלת עול פרטי); ולאח"ז מבאר מדריגה נעלית יותר (שזמנה לאחור לבישת הטלית ותפילין) – "ליבטל וליכלל באורו יתברך" (כמובן שהביטול וההתכללות באורו ית' הוא למעלה מקבלת עול סתם), ובה מקדים תפילין לטלית, היינו תחלה ענין הביטול וההתכללות הפרטי ("ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו .. וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג"), ולאח"ז הביטול וההתכללות בכל מציאותו ("להמשיך עליו מלכותו ית'"), שהו"ע כיסוי התפילין בטלית.

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁵)

כמו לפני לבישת טלית ותפילין: אולי פירט מצוות אלו דוקא מפני שהן בהתחלת היום.

(כ"ק אדמו"ר²)

לפני לבישת טלית ותפילין .. יתבונן איך שאור אין סוף ב"ה .. מלוּבש .. בציצית ותפילין אלו .. ליבטל וליבטל באורו יתברך ודרך פרט בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו .. ובעטיפת ציצית יכוין .. להמשיך עליו מלכותו ית' .. כענין שום תשים עליך מלך: צריך ביאור טעם שינוי הסדר – שבתחלת הענין מקדים ציצית לתפילין (כסדר לבישתם), ואילו בהמשך הענין מבאר תחלה ענין התפילין (בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו כו"ו), ורק לאח"ז ענין הציצית (ובעטיפת ציצית יכוין כו"ו).

והביאור בזה – בהקדמת מ"ש בלקוטי לוי"צ⁹⁷ על מאמר הזהר⁹⁸, "כד בר נש אנח תפילין ואתחפי בכסויי דמצוה", שהקדים תפילין לציצית שלא כסדר הנחתם: "וי"ל ואתחפי בכסויי דמצוה אין הכוונה על הנחת הטלית (כי באמת הנחת הטלית צ"ל קודם הנחת תפילין), אלא על מה שמכסה את התפילין אחר שהניחם בהטלית, כמ"ש במ"ח מס' הנחת תפילין פ"ג סוף משנה ט' ע"ש".

ותוכן הענין בזה – שג' ענינים אלו (עטיפת ציצית, הנחת תפילין, וכיסוי התפילין בהטלית) הם ג' מדריגות כלליות בענין הקבלת עול:

טלית, "פריסו דמלכא"⁹⁹, שמקפת את כל האדם (ראשו ורובו¹⁰⁰, וכיון שרובו ככולו¹⁰¹ נכלל בזה גם המיעוט) – ענינה קבלת עול כללית, שהיא באופן מקיף; ותפילין, שהנחתם על הזרוע והראש – ענינם קבלת עול פרטית, שעבוד המוח והלב באופן פנימי (בכחות הפנימיים). ובכללות יותר: טלית ענינה קבלת עול מלכות שמים ("להמשיך עליו מלכותו ית' .. כענין שום תשים עליך מלך"), ותפילין (שכוללים

לקר"ש ח"ט ע' 79 הערה 3. 104) אלא שענין זה הוא דרגא נעלית יותר כו', ולכן לא נתפרש בשו"ע השוה לכל נפש, אלא רק בפנימיות התורה (בוהר ומשנת חסידים). 105) תר"מ תפארת לוי"צ ח"ג ע' קפח ואילך.

97) לוח"ג ע' שיד. 98) ח"ג פא, א. 99) ראה זח"ב צו, ב (ובהנסמן במאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' א'רפ). 100) טושו"ע או"ח סט"ו. 101) נזיר מב, רע"א. וש"נ. 102) קידושין לה, א. וש"נ. 103) ראה אג"ח ח"ו ע' קעג בהערה (ד"ה שהוקשה).

וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו ובקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית' עליו דהיינו על חלק אלוה ממעל שבתוך גופו ליכלל וליבטל באורו יתברך ודרך פרט בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו

בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו .. כמ"ש בש"ע לשעבר הלב והמוח: ביאור טעם שינוי הסדר¹⁰⁸ – שבתחילת דבריו נקט „ליכלל וליבטל“, ואח"כ נקט „ליבטל וליכלל“:

החילוק בין ענין ההתכללות לענין הביטול הוא: ענין ההתכללות הוא מצד החסדים – שהדבר המתכלל נעשה כמו הדבר שנתכלל בו, ופעולתו היא בבחי' „ועשה טוב“; משא"כ ענין הביטול הוא מצד הגבורות – שהדבר המתבטל אינו שום דבר לנגד הדבר שנתבטל לפניו, וממילא אינו עושה מאומה, בחי' „סור מרע“ (היינו שאינו עושה את הרע המנגד לאלקות מפני שהוא בטל לה“).

והנה, בסדר ההמשכה מלמעלה למטה, תחלה נמשכים החסדים ואח"כ הגבורות. ולכן כשמדבר בהמשכה מלמעלה למטה („ממשיך אורו ית' עליו“) נקט תחלה „ליכלל“, מצד החסדים, ואח"כ „ליבטל“, מצד הגבורות.

משא"כ בענין ההעלאה מלמטה למעלה, שהוא מה שהאדם משעבד את עצמו לאלקות – מובן שהסדר הוא להיפך (כי אצל האדם נעשה כחומר חותם המתהפך¹⁰⁹): תחלה ענין הגבורות – שהאדם בטל לה' ואינו עושה דבר המנגד לו („סור מרע“), ואח"כ ענין החסדים – שנכלל באלקות ועושה מה שה' עושה („ועשה טוב“). ולכן, כשמדבר בענין מה שהאדם משעבד את כחותיו לאלקות (שהו"ע התפילין, „לשעבד הלב והמוח“) – נקט תחילה „ליבטל“, ואח"כ „ליכלל“.

(מורהר"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹¹⁰)

ליכלל וליבטל באורו ית': כלומר: עשיית המצוה צ"ל מתוך כוונה „ליכלל וליבטל כו“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁷)

ודרך פרט בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו שבנפשו האלהית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ם ב"ה המלוכשות דרך פרט בפ' קדש

לבישת טלית .. שאור אין סוף ב"ה .. הוא רצון העליון הוא מלוכש .. בציצית: שינה בלשונו מ„טלית“ ל„ציצית“ – כי לובשים הטלית, אבל דבר המצוה שבו מלוכש רצון העליון הוא הציצית, כי הטלית אין בה קדושה.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

וגם יתבונן איך שאור א"ם ב"ה .. הוא מלוכש באותיו וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו ובקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית' עליו כו': ענין התבוננות זו (נוסף על ההתבוננות דלעיל – „להתבונן .. גדולת א"ם ב"ה ומלכותו .. והוא גם הוא מקבל עליו מלכותו להיות מלך עליו ולעבדו כו“) – כמ"ש בלקו"ת ד"ה ועתה יגדל נא פ"ב²⁸ (בהמשך למובא משם לעיל¹⁰⁶ בענין קיום המצוה דרך עבודת עבד דוקא): „וכוונת המצוה הוא כדי להגדיל שמחה של מצוה כו“.

(כ"ק אדמו"ר הצי"צ³³)

יתבונן איך שאור א"ם ב"ה .. הוא רצון העליון הוא מלוכש באותיו וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו ובקריאתו או בלבישתו כו': תיבת „או“ – לא קאי על רצון העליון (היינו שרצה"ע מלוכש „באותיות וחכמת התורה או בציצית ותפילין אלו“), שהרי רצה"ע מלוכש בכל אלו. אלא קאי על האדם המתבונן, שיתבונן איך שרצה"ע מלוכש „באותיות וחכמת התורה“ (אם ההתבוננות היא „לפני עסק התורה“), או איך שרצה"ע מלוכש „בציצית ותפילין אלו“ (אם ההתבוננות היא „לפני לבישת טלית ותפילין“).

וכן מ"ש „בקריאתו או בלבישתו“ – ש„בקריאתו“ קאי על המתבונן „לפני עסק התורה“, ו„בלבישתו“ – על המתבונן „לפני לבישת טלית ותפילין“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁷)

ובקריאתו או בלבישתו הוא ממשיך אורו ית' עליו .. ליכלל וליבטל באורו יתברך ודרך פרט

והערות קצרות. ¹⁰⁹ ראה איוב לח, יד. לקמן אגה"ק ס"כ. לקר"ת עקב יז, ג. ועוד. ¹¹⁰ לקוטי לוי"צ לתניא ע"י וואילר.

¹⁰⁶ „לקוטי פירושים“ ד"ה לא די. ¹⁰⁷ הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). ¹⁰⁸ נזכר גם במראה מקומות, הגהות

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקעה

קדש: בא יג, אי. והיה כי
יביאד: שם, יא־טז.

שבנפשו האלהית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה המלוכשות דרך פרט בפ' קדש והיה כי יביאך דהיינו שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לברו וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל

הלמ"ד האחרונה), וגבי "בחי' הדעת" נקט "לכלול" (כלי יו"ד קודם הכ"ף ובוא"ו קודם הלמ"ד האחרונה).

וטעם הדבר – כי חכמה ובינה הן בחי' אות יו"ד, כי כל אחת מהן נאצלה בעשר ספירות שלמות (וכענין „עשרים שנה" דחיי שרה¹¹⁶), משא"כ דעת היא בחי' אות וא"ו, כי היא כוללת ו' קצוות דז"א (מפתחא דכליל שית¹¹⁷).

(מוהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹¹⁸)

בחי' חכמתו ובינתו .. המלוכשות דרך פרט בפ' קדש והיה כי יביאך .. בחי' הדעת .. הכולל חו"ג המלוכש בפ' שמע והיה אם שמוע: עיין זח"ג רסב, א ושם – נתבאר בארוכה בדרושי תפילין שבפע"ח, בסידור (עם דא"ח) שער התפילין¹¹⁹, באמרי בינה¹²⁰ ועוד.

(כ"ק אדמו"ר¹²¹)

שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לברו .. והיינו כמ"ש בש"ע לשעבר הלב והמוח כו': כמו שענין השעבוד של עבד הוא היותו שייך רק לאדון זה ולא לאדון אחר.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"י¹²²)

שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לברו: היינו שתהי' ההשגה וההתבוננות באלקות בהשגה רחבה.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"י¹²³)

ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו בחי' דעת העליון הכולל חו"ג: והיינו¹²⁴ להוליד אהבה ויראה לאלקות¹²⁵.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש¹²⁴)

הגהות והערות קצרות. „שיעורים בספר התניא" ע' 529 הערה 4. (122) סה"מ תרפ"ה ס"ע רכז ואילך. (123) סה"מ תרפ"ג ריש ע' קכה. תש"ז ע' 170. (124) ראה גם סה"מ תרפ"ג ותש"ז שם. (125) כנ"ל ספ"ג, שהולדת האו"י היא ע"י „שמקשר דעתו בקשר אמין וחזק מאוד כו'" (כ"ק אדמו"ר – הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק)).

והיה כי יביאך .. וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו .. בבחי' דעת העליון .. המלוכש בפ' שמע והיה אם שמוע כו': היינו שהכוונה במצוות אינה השגת פרטי המשכה של המצוה, אלא כוונת הלב וביטול הנפש באופן המדריגה הפרטית של המצוה (אלא שלזה צריך לידע פרטי המשכה של המצוה).

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש¹¹¹)

בתפילין ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו שבנפשו האלהית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה .. דהיינו שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לברו .. והיינו כמ"ש בש"ע לשעבר הלב והמוח כו': ולכן מצות תפילין היא מצוה כללית¹¹², כי כוונה זו שבתפילין (שעבוד המוח והלב לאלקות) ישנה בכל המצוות, כידוע שלכל מצוה יש סגולה פרטית לאכפיא לנה"ב, להבדילה ולהפרישה מתאוות וחומריות העולם ולקשרה באלקות.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"י¹¹³)

ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו שבנפשו האלהית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה .. דהיינו שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לברו וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו בחי' דעת העליון הכולל חו"ג: וממילא יתגבר על השכל והמדות שבנפש הבהמית.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש¹¹⁴)

ליבטל וליכלל בחי' חכמתו ובינתו .. וכן ליבטל ולכלול¹¹⁵ בחי' הדעת: גבי „בחי' חכמתו ובינתו" נקט „ליכלל" (ביו"ד קודם הכ"ף וכלי וא"ו קודם

111) המשך תער"ב ח"ב פס"א. (112) ראה קידושין לה, א. 113) סה"מ תרפ"ה ע' רכה. (114) קונטרס „חנוך לנער" ע' 33. 115) כן הוא בדפוסים הרגילים. בהוצאה זו נתקן ע"פ לוח התיקון. (116) ראה לקו"ת ר"פ ברכה. ביאורה"ז ותו"ח ואוה"ת ר"פ חיי שרה. ובכ"מ. (117) זח"ב קעז, רע"א. וראה לקו"ת ואתחנן ו, ד. ובכ"מ. (118) לקוטי לוי"צ לתניא ע' כ. (119) ז, סע"א ואילך. (120) פקל"ה ואילך. (121) „מראה מקומות,

חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו בבחי' דעת העליון הכולל חו"ג המלוּבש בפ' שמע והיה אם שמוע והיינו כמ"ש בש"ע לשעבד הלב והמוח כו' ובעטיפת ציצית יכּוּן כמ"ש בזהר להמשיך עליו מלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחדה עלינו ע"י מצוה זו והוא כענין שום תשים עליך מלך ואזי אף אם בכל זאת לא תפול עליו אימה ופחד בהתגלות לבו מ"מ מאחר שמקבל עליו מלכות שמים וממשיך עליו יראתו ית' בהתגלות מחשבתו ורצונו שבמוחו וקבלה זו היא אמיתית בלי שום ספק שהרי היא טבע נפשות כל ישראל שלא למרוד במלך הקדוש ית' הרי התורה שלומד או המצוה שעושה מחמת קבלה זו ומחמת המשכת היראה שבמוחו נקראות בשם עבודה שלימה

שמע: ואתחנן ו, ד"ט. והיה אם שמוע: עקב יא, יג-כא. כמ"ש בש"ע: אר"ח סי' כה ס"ה. כמ"ש בזהר: ח"ג קכ, ב. שום תשים עליך מלך: פ' שופטים יז, טו.

והוא כענין שום תשים עליך מלך: שפירושו¹³¹ – שלפני השימה אין לו מלך, ועתה הוא משים על עצמו מלך.

(כ"ק אדמו"ר¹³²)

התורה שלומד או המצוה שעושה .. מחמת המשכת היראה שבמוחו נקראות בשם עבודה שלימה .. משא"כ אם לומד ומקיים המצוה באהבה לברכה .. אינה נקראת בשם עבודת העבד: ומ"ש בספרי²⁴, „אינו דומה עובד מאהבה לעובד מיראה כו" – י"ל דהיינו מדריגת „בן שהוא עבד" המבוארת לקמן בפרקין, שהיא ע"י הקדמת יראה עילאה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³³)

התורה שלומד או המצוה שעושה מחמת קבלה זו ומחמת המשכת היראה שבמוחו נקראות בשם עבודה שלימה: משמע שכשאינו לו יראה כלל (גם לא במוחו), אף שלומד תורה או עושה מצוה „מחמת קבלה זו" (שמקבל עליו מלכות שמים), אין זו עבודה שלימה.

ואף שלקמן בפרקין איתא ש„אף מי שגם במוחו ומחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה .. מאחר

ליבטל וליכלל בחי' הדעת .. לשעבד הלב: מהלשון „ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו" משמע שמשעבד את הדעת שלו (שהוא – הדעת – כולל אהוי"ר שבלבו). אבל בסיום הענין: „לשעבד הלב כו".

(כ"ק אדמו"ר¹²⁶)

כמ"ש בש"ע לשעבד הלב והמוח: שהם ראשי איברים, ולכן כשמשעבדם להקב"ה משתעבד עי"ז כל האדם (נוסף על מ"ש בשו"ע שם שהלב הוא „עיקר התאוות והמחשבות", וכמארו¹²⁷ „הלב מחשב שנאמר¹²⁸ רבות מחשבות בלב איש, הלב מתאוה שנאמר¹²⁹ תאות לבו נתת לו").

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש⁵)

אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחדה עלינו ע"י מצוה זו: כלומר: אע"פ שהיא מלכות כל עולמים וכו', בכ"ז יכוּן לייחדה עלינו ע"י מצוה זו (וכנ"ל בראש הפרק ש„מלכותו .. היא מלכות כל עולמים עליונים ותחתונים .. ומניח העליונים ותחתונים ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט").

(כ"ק אדמו"ר¹³⁰)

הערה 6. (131) ראה לקו"ת מסעי צ, ד. (132) לקו"ש ח"ה ע' 295 הערה 34. „שיעורים בספר התניא" ע' 530. (133) סה"מ תרנ"ז ע' יג.

(126) תי"מ סה"מ ח"ד ע' רסב הערה 65. (127) קה"ר עה"פ (קהלת א, טז), „דברתי אני עם לבי". (128) משלי יט, כא. (129) תהלים כא, ג. (130) הגהה לשיעורים בספר התניא (כת"ק) – נדפסה (בחלקה) ב„שיעורים בספר התניא" ע' 530

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקעז

ועבדתם את ה' אלהיכם וגו':
משפטים כג, כה. ואותו
תעבדו וגו': פ' ראה יג, ה.
פ' בהר: קח, א.

ככל עבודת העבד לאדונו ומלכו משא"כ אם לומד ומקיים המצוה באהבה לבדה כדי לדבקה בו על ידי תורתו ומצותיו אינה נקראת בשם עבודת העבד והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלהיכם וגו' ואותו תעבדו וגו' וכמ"ש בזהר [פ' בהר] כהאי תורא

„עול“, שהו"ע האכזריות על הגוף ונה"ב, למנוע עצמו מרצונות הגוף ונה"ב.

(כ"ק אדמו"ר 141)

כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא .. ואי האי לא אשתכח גביה לא שריא ביה קדוש: צריך להבין מה ניתוסף בביאור הענין ע"י המשל „כהאי תורא כו" (ובפרט שאדה"ז השמיט כו"כ ענינים המוזכרים בזהר שם, ורק משל זה העתיק).
והביאור בזה:

כוונת אדה"ז בהעתקת המשל מהזהר¹⁴² היא להביא רא"י לחידושו בפרק זה, דהיינו [לא שיש צורך בקבלת עול מלכות שמים בכלל – שהוא דבר הפשוט, כי מאחר שהיראה היא השורש לשס"ה ל"ת¹⁴³, בהכרח שתה"י לאדם יראה (קב"ע) כדי לזהר בשס"ה ל"ת, אל]א ש"לא די לעורר האהבה לבדה לועשה טוב ולפחות צריך לעורר תחלה היראה כו", היינו שגם ל"ועשה טוב" יש צורך בקבלת עול מלכות שמים¹⁴⁴.

ולזה מביא רא"י מהמשל „כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא“: כשם שנתנית העול על השור היא (לא רק כדי לשמור שלא יגח ולא יזיק, אלא גם) „בגין לאפקא מיניה טב לעלמא“ – כך גם מה ש"אצטריך לב"נ לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא" הוא (לא רק כדי שיהי „סור מרע“, אלא גם) לפי ש"אי האי לא אשתכח גבי לא שריא ב"י קדושה", היינו שגם השראת הקדושה

שמתכוין בעבודתו כדי לעבוד את המלך הרי זו עבודה גמורה כי היראה והעבודה .. אינן מעכבות זו את זו – הרי נתבאר שם¹³⁴ שמ"מ אין זו עבודה שלימה.

(כ"ק אדמו"ר 135)

והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלהיכם: ועי"ז שהעבודה דקבלת עול (עבודת עבד) היא לפי ש"התורה אמרה ועבדתם את ה' אלקיכם" – נמשך מנין התענוג דתורה גם בעבודה דקבלת עול (אלא שהתענוג אינו מצד ענינו ומציאותו, אלא אדרבה – מצד הביטול שלו, שמאחר שאינו מציאות לעצמו, הרי התענוג שלו הוא התענוג דלמעלה¹³⁶).

(כ"ק אדמו"ר 137)

והתורה אמרה ועבדתם את ה' אלהיכם וגו' ואותו תעבדו וגו': להעיר מספר המצוות לרמב"ם מ"ע ה', שהביא ג"כ ב' פסוקים אלו.

(כ"ק אדמו"ר 137)

פ' בהר: הטעם שמדגיש שמאמר הזהר הוא בפ' בהר¹³⁸:

„בהר“ – הר סיני – מורה על חיבור ב' הפכים: „הר“ מורה על הגבהה והתנשאות, ובוה גופא הוא „מכ"ך מכל טוריא“¹³⁹. והרי גם כאן מדובר בענין חיבור ב' הפכים: אהבה, שהיא הרגש עצמו – הגבהה ד"הר", ובכל זאת – ביטול דקב"ע, „מכ"ך“.

(כ"ק אדמו"ר 140)

כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא: „תורא“ קאי על הגוף ונפש הבהמית, וצריך ליתן עליו

(בתניא): זוהר סתם, בהוספת הפרשה, בציון העמוד. לדוגמא (מכל הג') – פ"א ורפ"ב. 139 מדרש תהלים סח, יז (הוצאת באבער). וראה ג"כ מגילה כט, א. 140 לקו"ש ח"ז ע' 185 בשוה"ג הב' להערה 57. 141 סה"מ תשי"ט ע' לג. 142 ובוה גופא מפרש את כוונת זוהר במשל זה. 143 לעיל פ"ד ובריש פרקין. 144 וכמו שמדגיש בהמשך דבריו, ש"אם לומד ומקיים המצוה באהבה לבדה אינה נקראת בשם עבודת העבד", היינו שגם לימוד התורה וקיום מ"ע צריכים להיות (לא „באהבה לבדה“, אלא גם) בדרך עבודת עבד.

134 „לקוטי פירושים“ ד"ה הרי זו. 135 תו"מ סה"מ ח"ד ע' רכד הערה 13. 136 וע"ד המבואר בהמשך תרס"ו ע' תל ואילך), שהטעם לזה שגם עבד פשוט (שעבודתו היא מצד עול האדון המוטל עליו) משתדל שהמלאכה שעושה תהי' לנוי ולתפארת לאדונו, הוא לפי שגם העבד הפשוט יש לו תענוג בעבודה, אלא שהתענוג שלו הוא (לא מצד ענינו ומציאותו של העבד, אלא אדרבה) מצד הביטול שלו, שמאחר שאינו מציאות לעצמו, הרי תענוג האדון הוא התענוג שלו. 137 תו"מ סה"מ ח"ב ע' תטו. ח"ג ע' כד הערה 55. 138 ושלשה אופנים בוה

דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מיניה טב לעלמא כו' הכי נמי אצטריך לב"נ לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא כו' ואי האי לא אשתכח גביה לא שריא ביה קדוש' כו' [ובר"מ שם ד' קי"א ע"ב] שכל אדם צ"ל בשתי בחי' ומדרגות והן בחי' עבד ובחי' בן

וכמובן מהמשך המאמר שבזהר שם (שלא הובא בתניא) שהכוונה ב"עול" היא לעול מלכות שמים. (כ"ק אדמו"ר¹⁴⁸)

גביה: לפנינו בזהר – „לגבי”.

(כ"ק אדמו"ר²)

שכל אדם צ"ל בשתי בחי' ומדרגות והן בחי' עבד ובחי' בן: כי יש מעלה בבחי' עבד שאינה בבחי' בן. (כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁴⁹)

ובפרטיות יותר:

ב' הבחינות דב"ן, ו"עבד" – הן ב' הבחינות שנקראו בהן ישראל, „בנים” ו"עם"¹⁵⁰: בחי' בנים – מצד שרשם בז"א דאצי"ל¹⁵¹; בחי' עם – בירידתם בבחי' ע, שאז נקראים „עם” מצד שרשם במלכות¹⁵². „אין מלך בלא עם¹⁵³”, שהיא מקור עולמות בבחי' ע¹⁵⁴.

ונמצא, שאף שבחי' בן גבוהה יותר (שהרי שרשה הוא בז"א דאצי", משא"כ בחי' עבד שרשה במלכות) – אעפ"כ יש בחינה גבוהה יותר בבחי' „עבד” ו"עם”, שהרי בחי' בן ישנה בנשמה גם קודם ירידתה בגוף (מצד שרשה מז"א), משא"כ בחי' עבד היא בירידתה למטה דוקא, והרי הירידה היא צורך עליו (וכמבואר בלקו"ת¹⁵⁵ שהנשמה בהיותה באצי"ל היא בבחי' „נשמה שנתת בי טהורה היא¹⁵⁶”, משא"כ בירידתה למטה היא בבחי' „שחזרה אני¹⁵⁷”, ואעפ"כ דוקא עיי"ז נעשית „ונאוה”¹⁵⁷ יותר).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁵⁸)

אתם לה' (פ' ראה יד, א). וראה גם במדב"ר פי"ב, יא (עה"פ (משלי ל, ד) „מה שמו ומה שם בנו כי תדע”): „מה שמו .. ה' צבאות שמו, ומה שם בנו כי תדע בני בכורי ישראל”. (151) כדאיתא בזהר (ח"ג קצא, ב ובמק"מ שם. וראה גם זח"ב עט, א. תו"א יתרו עג, א) עה"פ „מה שמו ומה שם בנו”, ש"מה שמו קאי על חכמה עילאה, בחי' כח מה, ו"מה שם בנו" קאי על בחי' ישראל, דהיינו ז"א דאצי". (152) וזהו מ"ש (בשלח טו, טז) „עם יו קנית” (ל' נקבה), כי שם „עם” הוא מצד שרשם במלכות. (153) בחיי וישב לח, ל. לקמן שעהיה"א רפ"ז. ועוד (נסמן בתו"מ סה"מ ח"א ע' רלד הערה 86). (154) ראה גם לקו"ת צו טז, ב ואילך. (155) ש"ה ש"ג ו' גואילך. (156) נוסח ברכת אלקי נשמה. (157) ש"ה ש"א, ה. (158) אוה"ת האינוני ע' א'תרנו ואילך.

– „גילוי והמשכת אוא"ס ב"ה למטה¹⁸”, שבאה עי" מ"ע – היא דוקא כשקיום המ"ע הוא (גם) מצד קבלת עול¹⁴⁵.

אלא שעדיין יש מקום לשאול: כדי להוכיח ענין זה – הרי די בלשון הנמשל שבזהר (שאדה"ז מעתיק בהמשך דבריו) „ואי האי לא אשתכח גבי' לא שריא בי' קדושה”, שממנו מובן (כנ"ל) שגם השראת הקדושה (הבאה עי" מ"ע) היא דוקא כשקיומה הוא (גם) מצד קבלת עול, ולמה הוצרך להביא גם את המשל „כהאי תורא כו"”?

והביאור בזה – ע"פ המבואר לעיל¹⁴⁶ שהכוונה במ"ש „אי האי לא אשתכח גבי' לא שריא בי' קדושה” היא (לא רק לאופן של העדד הקב"ע שסותר להשראת הקדושה, אלא גם) שבשביל השראת הקדושה גופא יש צורך בקב"ע. ולכן מעתיק אדה"ז את המשל „כהאי תורא כו"”, שבו מודגש ומבואר היטב שמה ש"היבין עלי' עול בקדמיתא” הוא „בגין לאפקא מיני' טב לעלמא” (ולא רק שהעדד הקב"ע הוא סתירה לזה).

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁷)

לקבלא עליה עול מלכות שמים בקדמיתא: לפנינו בזהר: „לקבלא עלי' עול בקדמיתא” (בהשמטת התיבות „מלכות שמים”). ואפשר לבאר בשני אופנים: (א) אדה"ז מצא גירסא כזו בזהר. (ב) תיבות אלו הן מאמר המוסגר שהוסיף אדה"ז לתוס' ביאור,

(145) להעיר ממרו"ל (זהר ח"א כז, א. ח"ב קסה, ב. ועוד – הובא בלקו"ת בלק שבעה"ע 18) „לעבדה זו רמ"ח מ"ע” (ובספרי עקב יא, ג: „לעבדה זה תלמוד”), שגם (לימוד התורה ו)קיום מ"ע צ"ל באופן ד"לעבדה”. (146) „לקוטי פירושים” ד"ה אף שהיראה. (147) לקו"ת ח"ז ע"ז 180 ואילך. (148) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות”. לקו"ת שם הערה 32. (149) לקו"ת פ' ראה כט, רע"ד. (150) ראה שהש"ר עה"פ (שה"ש ב, טז) „דודי לי ואני לוי”: „הוא לי לאלקים ואני לו לאומה, הוא לי לאלקים אנכי הוי' אלהיך (יתרו ב, ב), ואני לו לעם ואומה שנאמר (ישעי' נא, ד) הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו. הוא לי לאב ואני לו לבן, הוא לי לאב כי אתה אבינו (שם סג, טז), כי הייתי לישראל לאב (ירמי' לא, ח), ואני לו לבן בני בכורי ישראל (שמות ד, כב) בנים

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקעט

ואף דיש בן שהוא ג"כ עבד הרי אי אפשר לבא למדרגה זו בלי קדימת היראה עילאה כידוע ליודעים:

וזהו מ"ש¹⁶⁸, וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך", וארו"ל¹⁶⁹, "אל תקרי בניך אלא בוניך": "בניך" – קאי על בחי' בן הנ"ל¹⁷⁰, ולאחר בחי' "בניך" צ"ל בחי' "בוניך" – בחי' עבד, שהו"ע עול תורה¹⁷¹, שעל ידו נעשה בנין ירושלים¹⁷² כפי "ירושלים" היינו "יראה שלם"¹⁷³, בחי' שלימות היראה, שבנינה¹⁷⁴ הוא ע"י קבלת עול מלכות שמים¹⁷⁵. ולכן אמרו "אל תקרי בניך אלא בוניך", כי העיקר הוא להמשיך האור והגילוי במדת מלכותו ית"ש¹⁷⁶.

(כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁷⁷)

יש בן שהוא ג"כ עבד: ומדריגה זו שייכת לכאו"א מישראל, כנוסח התפלה, "אם כבנים אם כעבדים", שהפירוש הפנימי בזה (נוסף לפירוש הפשוט שהוא ב' אופנים שונים – "כבנים" א, "כעבדים") הוא שכאו"א מישראל יגיע סו"ס למדריגת בן ועבד גם יחד.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷⁸)

בניהו בן יהודיע (כמ"ש (שמואל ב שם, כג), וישימהו דוד אל משמעתו"), שנאמר בו (שם, כ), "ובניהו בן יהודיע בן איש חי רב פעלים": בניהו – היינו בן י"ה שהו"ע "בניך" (כנ"ל בהערות הקודמות), והוי"ו הנוספת הו"ע עסק התורה, שהי' בבחי' "רב פעלים", דהיינו בחי' עול תורה, שהו"ע "בוניך" (ראה ברכות יח, ב. זח"א ו, סע"א. קלב, א. קלו, א. רו, ב). (173) ראה ב"ר פנ"ו, יו"ד – הובא בתוס' תענית טז, א ד"ה הר. (174) ואת זה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד) – בחי' תורבן ירושלים [שהו"ע, סוכת דוד הנופלת] (עמוס ט, יא). נפילת בנין המלכות. היינו ענין עול דרך ארץ ובקשת המתורות בתענוגי עוה"ז יותר על הסיפוק, שהוא הסיבה המטרת מעול תורה. (175) ובוזה גופא – הבנין הוא ע"י עול תורה דוקא, כמ"ש (משלי כד, ג), "בחכמה יבנה בית", דקאי על בחי' התורה ש, מחכמה נפקת" (זח"ב פה, א). והטעם לזה – כי חכמה היא בחי' יראה עילאה שהיא שורש בחי' יראה תתאה (ראה גם לקו"ת בלק שם. ובכ"מ), ולכן ע"י עסק התורה בבחי' קבלת עול ממשיכים מבחי' יראה עילאה ביראה תתאה, ונעשה "יראה שלם" – שלימות היראה. ואף שגם בחי' "בניך" מקבל מבחי' חכמה (כנ"ל הערה 170 ש, "בניך" הוא "בן י"ה", שמקבל מבחי' חכמה ובינה), מ"מ עיקר קבלתו היא מבינה, כי האהבה והרצון נמשכים בעיקר מבחי' הבינה, כמ"ש (משלי ג, יט), "כונן שמים בתבונה" (וכמו עד"מ בגשמיות, שאף שמוח הבן נמשך ממוח האב, מ"מ עיקר גידולו היא ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן האם (ראה גם לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ב)), משא"כ בחי' "בוניך" עיקרו מבחי' חכמה ממש [וע"ד הפרש בין, מקרא קודש' דיו"ט, "קודש" ממש שהוא בחי' שבת (ראה פ"ח שער מקראי קודש פ"א. לקו"ת צו יב, א. ובכ"מ)]. (176) ראה גם לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, סע"א ואילך. (177) לקו"ת פ' ראה כט, סע"ג ואילך (צוין גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). (178) שיחת מוצש"פ וישב תשל"ח.

בחי' בן: המורה על מדת האהבה, כמ"ש¹⁵⁹, "זכר חסדו" (שזכר הוא בחי' חסד¹⁶⁰).

(כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁶¹)

ואף דיש בן שהוא ג"כ עבד הרי אי אפשר לבא למדרגה זו בלי קדימת היראה עילאה: י"ל שזוהי מדריגת צדיק גמור המבוארת לעיל¹⁶², שהיא "כברא דאשתדל כו"¹⁶³.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁶⁴)

יש בן שהוא ג"כ עבד: היינו שלאחר שהוא כבר בבחי' בן (שהו"ע העבודה מאהבה, כנ"ל) יהי' ג"כ בבחי' עבד, שהו"ע עול תורה¹⁶⁴. וכענין מארו"ל¹⁶⁵ עה"פ¹⁶⁶, "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו", ש"אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד", שהוא לפי ש, זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שבנעוריו שקולה כנגד כולן .. להיות נקרא עובד אלקים"¹⁶⁷.

(159) תהלים צה, ג. (160) ראה לקמן פמ"ג. ובכ"מ. (161) לקו"ת פ' ראה כט, רע"ג ואילך. (162) פ"י. (163) זח"ג רפא, סע"א (ברע"מ) – הובא גם לקמן בפרקינן. (164) והיינו שיש ב' בחי' עבד: בחי' עבד הא' (שבתחלת העבודה) הו"ע קיום המצוות בבחי' ביטול רצון שלמעלה מהשכל המבואר כאן (ראה גם לקו"ת שלח לח, ד ואילך), ובחי' עבד הב' (שלאחרי העבודה בבחי' בן) הוא בחי' עול תורה. וראה גם לקו"ת בלק עג, א (צוין גם ב"מראה מקומות, הגהות והערות קצרות): "יש ב' בחי' עבד, הא' בפסוד"ז .. והוא ענין יראה תתאה .. וזהו בחי' עבד הראשון .. ואח"כ בברכות ק"ש ובק"ש ואהבת .. בחי' רחמי והוא בחי' בן .. ואח"כ שמו"ע זהו בחי' יראה עילאה שלמעלה גם מבחי' אה"ר דבחי' בן .. והוא שבחי' בן מתעלה להיות ג"כ בבחי' ומדרגת עבד הב'". (165) חגיגה ט, ב. (166) מלאכי ג, יח. (167) לעיל פט"ו. (168) ישע"י נד, יג. (169) ברכות בסופה. וש"נ. (170) ופי' וענין "למודי הוי"ו הוא שלומדים ומקבלים משם הוי", כי מדת האהבה ("בניך") נמשכת מבחי' ההתבוננות, שהיא בחי' י"ה (חכמה ובינה) שבנפש [וזהו פי' "בינה" – בן י"ה (ראה רע"מ זח"ג קכב, א ובפי' הרמ"ז שם. אד"ו זח"ג רצ, א. רצא, א), שבחי' בן ואהבה זו נולד ונמשך מבחי' י"ה], ושייך בה גם בחי' י"ה שבנפש, שהו"ע קול ודיבור שבק"ש ותפלה [אלא שניקר בחי' ו"ה הוא בעסק התנומ"צ – ראה לקו"ת ראה ל, סע"ג ואילך]. (171) וזו היתה מדריגת דוד המלך, שהי' מרכבה לבחי' מלכות לפי שהי' בבחי' עבד, כמ"ש (יחזקאל לו, כה), "ודוד עבד". וזהו, נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על" (שמואל ב כג, א), היינו שמתחלה הוא בחי' "בן ישי", שהוא כענין, וכל בניך למודי הוי"ו" [כי "ישי" היינו יו"ד עם ש"י עולמות שבבינה (ראה זח"ב קעה, ב ובמק"מ שם), וא"כ "בן ישי" הוא כענין, "בן י"ה", שהו"ע "בניך" (כנ"ל הערה שלפנ"ז)], ואח"כ נעשה, "נאום הגבר הוקם על", "עולה של תורה" (במדב"ר פ"ח, כא), שהו"ע "בוניך". (172) ולכן נעשה בנין ירושלים ע"י

והנה אף מי שגם במוחו ובמחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה מפני פחיתות ערך נפשו ממקור חוצבה ממדרגות תחתונ' ד"ס דעשיה אעפ"כ מאחר שמתכוין בעבודתו כדי לעבוד את המלך הרי זו עבודה גמורה כי היראה והעבודה נחשבות לשתי מצות במנין תרי"ג ואינן מעכבות זו את זו. ועוד שבאמת מקיים גם מצות יראה במה שממשיך היראה במחשבתו כי בשעה ורגע זו עכ"פ מורא שמים עליו עכ"פ כמורא בשר ודם הדיוט לפחות שאינו מלך המביט עליו שנמנע בעבורו מלעשות דבר שאינו הגון בעיניו שזו נק' יראה כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו' תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם כו' רק שיראה זו נקראת יראה תתאה ויראת חטא שקודמת לחכמתו ויראה עילאה הוא ירא בושת כו' דאית יראה ואית יראה כו'

כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו: ברכות כח, ב. יראת חטא שקודמת לחכמתו: אבות פ"ג מ"ט. דאית יראה ואית יראה: לשון הקדמת הת"ז (ה, סע"ב). ועיי"ש כמה דרגין ביראה.

ספר משנה למלך, שהרמב"ן סקלו ממנין תרי"ג משום דס"ל תפלה מדרבנן. ועפ"ז, כיון שאדה"ז כותב שהעבודה נמנית במנין תרי"ג מצוות, עכצ"ל דס"ל שתפלה מן התורה¹⁸¹.

ועיין לקמן פנ"ג: „תרי"ג מצות התורה ... כמו ת"ת ובהמ"ז וק"ש ותפלה". ועיין אגה"ת ספ"ב¹⁸². לקו"ת בלק ד"ה לא הביט¹⁸³. שרש מצות התפלה בתחלתו¹⁸⁴.
(כ"ק אדמו"ר¹⁸⁵)

שיהא: לפנינו בברכות: „שתהא”.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸⁶)

דאית יראה ואית יראה: עיין לעיל פ"מ בהגהה (הג")¹⁸⁷.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸⁷)

בעת מן העתים אשר יצטרך לדבר מן הדברים כמו בעת צרה וכיוצא, אז היא מ"ע מדאורייתא שצוינו הש"י בזה שיקבש האדם זה ממנו ית' לבד שישועו וכו'". (185) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות”. „שיעורים בספר התניא” ע' 936 הערה 8. (186) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות”. „הערות ותיקונים בדרך אפשר”. (187) ושם: „ה' תתאה היא יראה תתאה, עול מלכות שמים ופחד ה' כפחד המלך ד"מ שיהא יראה חיצונית ונגלית, משא"כ יראה עילאה ירא בושת היא מהנסתרות לה' אלקינו והיא בחכמה עילאה יו"ד של שם הוי" ב"ה”.

הרי זו עבודה גמורה: אלא שאינה „עבודה שלימה” (כנ"ל בפרקין ש„עבודה שלימה” היא רק כשהיא „מחמת המשכת היראה שבמוחו”), כי קיום מ"ש¹⁷⁹ „ועבדהו בלב שלם” הוא ע"י היראה דוקא.

(כ"ק אדמו"ר מוה"ר¹⁸⁰)

עבודה גמורה: כלומר: עבודה שנגמרה, שלא חסר בה שום דבר השייך לעבודה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸⁷)

והעבודה .. במנין תרי"ג: להעיר מספר המצוות להרמב"ם מ"ע ה', דהא דהעבודה נמנית במנין תרי"ג מצוות, אף שהיא מצוה כוללת, הוא מפני שבכללה גם ציווי התפלה, והיינו משום דס"ל תפלה מן התורה. ועיי"ש בס' דרך מצותיך (לבעל המחבר

179) דברי הימים א כח, ט. (180) המשך מים רבים תרל"ז פקצ"ב. (181) ראה „לקוטי פירושים” לעיל פל"ח ד"ה ובתפלה. אגרות-קודש אדה"ז ע' לד. וש"נ. (182) ושם: „על ביטול מ"ע דרבנן כמו תפלה יתענה כו'”. אבל אין להוכיח משם דס"ל תפלה מדרבנן, כי ציווי האריז"ל להתענות הוא על ביטול זמני התפלה, שהם לכו"ע מדרבנן. (183) ע, סע"ג (ושם: „עבודה שבלב זהו תפלה והיא דרבנן ואינה ממנין המצוות דאורייתא”). (184) דרמ"צ קטו, א (ושם: „התפלה בכל יום ונוסח התפלה הוא מצוה מדרבנן, אך מדאורייתא הוא המצוה שיתפלל האדם ויקבש

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקפא

כמ"ש בתיקונים: נסמן לעיל פ"מ.

אבל בלי יראה כלל לא פרחא לעילא באהבה לבדה כמו שהעוף אינו יכול לפרוח בכנף אחד דדחילו ורחימו הן תרין גדפין [כמ"ש בתיקונים] וכן היראה לבדה היא כנף אחד ולא פרחא בה לעילא אף שנק' עבודת עבד וצריך להיות ג"כ בחי' בן לעורר האהבה הטבעית עכ"פ המסותרת בלבו שתהא בהתגלות מוחו עכ"פ לזכור אהבתו לה' אחד במחשבתו וברצונו לדבקה בו ית' וזאת תהיה כוונתו בעסק התורה או המצוה הזו לדבקה בו נפשו האלהית והחיונית ולבושיהן כנ"ל. אך אמנם

(מתאים לגרסת התוס') – הרי עכ"פ צ"ל בשעת מעשה גם הכנף השני, אלא שהוא נח [וכהסיוס (לגרסת התוס'): „ונינוחת באחת“], משא"כ אם אין לו אלא כנף אחד, והכנף הב' אינו נמצא כלל (כבנדו"ד).

(כ"ק אדמו"ר 190)

וצריך להיות ג"כ בחי' בן כו': זהו סיום הענין ד, מי שגם במוחו ומחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה מפני פחיתות ערך נפשו כו", היינו שאפילו מי שהוא בסוג זה צריך (ויכול) להגיע למדריגת עבודת בחי' בן¹⁹¹.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ 192)

וזאת תהיה כוונתו בעסק התורה או המצוה הזו לדבקה בו נפשו האלהית והחיונית ולבושיהן כנ"ל: עיין לעיל פכ"ג¹⁹³. פל"ה¹⁹⁴. פל"ז¹⁹⁵. פ"ד¹⁹⁶. ועיין גם לעיל פי"ד¹⁹⁷.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 198)

עצמה המלוכשת בהם כולם מיוחדים ממש ביחוד גמור ברצון העליון כו". (194) ושם: „כשהאדם עוסק בתורה אזי נשמתו שהיא נפשו האלקית עם שני לבושי' הפנימים לבדם שהם כח הדבור ומחשבה נכללות באור ה' א"ס ב"ה ומיוחדות בו ביחוד גמור .. אך כדי להמשיך אור והארת השכינה גם על גופו ונפשו הבהמית שהיא החיונית המלוכשת בגופו ממש צריך לקיים מצות מעשיות .. ואזי גם כח נפש החיונית .. המלוכש בעשיית המצוה הוא נכלל ממש באור ה' ומיוחד בו ביחוד גמור ועי' זה ממשיך הארה לכללות נפש החיונית כו". (195) ושם: „רמ"ח מצוות עשה להמשיך אור א"ס ב"ה למטה להעלות לו ולקשר ולייחד בו כללות הנפש החיונית שברמ"ח אברי הגוף ביחוד גמור להיות לאחדים ממש כו". (196) ושם: „שכשהאדם מקיים במעשה כל מצוות מעשיות ובדבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצוות והלכותיהן ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ס התורה הרי כללות תרי"ג אברי נפשו מלוכשים בתרי"ג

אבל בלי יראה כלל לא פרחא לעילא באהבה לבדה .. וכן היראה לבדה היא כנף אחד ולא פרחא בה לעילא: כי בלי יראה כלל גם כשיש לו אהבה אין עבודתו שלימה, וכמו שאהבה בלא יראה אינה עבודה שלימה, כן הוא גם ביראה בלא אהבה.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש 180)

שהעוף אינו יכול לפרוח בכנף אחד: צע"ק ממ"ש במדרש¹⁸⁸ (הובא בתוס'¹⁸⁹), „היונה הזו בשעה שהיא פורחת ויגיעה קופצת באחד מאגפי' ופורחת באחד מאגפיה' [כ"ה גרסת המת"כ. ולגרסת התוס' שם: „פורחת באחת ונינוחת באחת“].

ולפירוש הא' במת"כ שם „קופצת – כלומר מנענע מעט, לפי שא"א לפרוח באחד אם לא שיתנענע גם האחר קצת“ לק"מ, שהרי צ"ל פריחה במקצת גם בכנף הב', „לפי שא"א לפרוח באחד“.

וגם לפירוש הב' במת"כ, ש„קופצת הוא „מלשון לא תקפוץ, כלומר כובשת האחד על הגוף למען ינוח“

(188) ב"ר פל"ט, ח (לפי גרסת המת"כ). (189) שבת מט, א ד"ה כנפי'. (190) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“. „שיעורים בספר התניא“ ע' 536 הערה 16. (191) וזוהי דוגמא לגודל מעלת אהבת ישראל האלקית של אדה"ו, הניכרת בכל פינה שאתה פונה בספר התניא: אפילו מי שהוא בסוג זה, שגם במוחו ומחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה מפני פחיתות ערך נפשו כו" – מוצא אדה"ז מעלה בעבודתו, ומסיק ש„באמת מקיים גם מצות יראה כו", ומסיים שאפילו הוא יכול להגיע למדריגת עבודת בן (כבפנים). (192) סה"ש תש"ג ע' 64. (193) ושם: „החיות של מעשה המצוות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוכש בו ונעשה לו ממש כגוף לנשמה. וכן הלבוש החיצון של נפש האלקית שבאדם המקיים ועושה המצוה .. נעשה ג"כ כגוף לנשמה לרצון העליון ובטל אליו לגמרי .. אך המחשבה וההרהור בד"ת שבמוח וכח הדבור בד"ת שבפה שהם לבושים הפנימים של נפש האלקית וכ"ש נפש האלקית

אמרו רז"ל: ברכות מט, ב.

אמרו רז"ל לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור

בעוה"ז (עולם העשי) כמו באצילות, שלא תהי קליפת נוגה כסות עינים המכסה על בחי' האין.

(כ"ק אדמו"ר הזקן²⁰⁶)

יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל .. וזהו פי' לשם יחוד קב"ה ושכינתו בשם כל ישראל .. ואף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבד .. צריך להיות בלבד אהבה רבה .. כברא דאשתדל בתר אבוי ואמיו דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה כו' .. מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי .. מעט מזער חפץ לבו בזה באמת .. אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחרים בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו כו': ביאור החילוק בין ב' אופני יחוד אלו:

"יחוד נפשו והתכללותה באור ה'" – הוא עד"מ כמו רצון הגוף בטבעו להכלל בתוך החיות המח' אותו, אף שבזה יבטל ממהותו (שהרי טבע הגוף מצ"ע הוא להיות בבחי' דומם כאבן, ורק החיות מחי' אותו, ועל ידה הוא עושה ורוצה את הכל), ועי"ז הגוף הוא כמו כלי לנפש החיונית (ונפש החיונית היא כלי לנפש האלקית). ועד"ז בנדוד"ד, שנפש האלקית רוצה בטבעה להתכלל ולהתבטל במקורה ולעשות נחת רוח לפניו יתברך, ו"בזה חפץ כל אדם מישראל".

ומ"מ, אף שיחוד זה הוא בלי שום ענין של "על מנת לקבל פרס"²⁰⁷, והוא בבחי' בן – יש בו עדיין בחי' "לגרמיו", היינו שהוא הרוצה לעשות לפניו ולהתבטל במקורו, ושעל"ידו ומחמתו דוקא יעשה נחת רוח לפניו, מדרך פרטיות בחי' נפשו, ולא "בשם כל ישראל".

משא"כ בחי' אהבת "כברא דאשתדל כו'" היא בחי' נחת רוח שלמעלה מנחת רוח הנ"ל, להיותה "יתיר מגרמי" ונפשי' כו', אלא היא "בשם כל ישראל", שרוצה שיעשה נחת רוח לפניו יהי' מי שיהי', היינו

אמרו רז"ל לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל .. וזהו פי' לשם יחוד קב"ה ושכינתו בשם כל ישראל: מדה טובה ונפלאה זו, לכלול עצמו בעבודת הבורא של כלל ישראל – היא היפך המדה הרעה של אותו ששואל "מה העבודה הזאת לכם"¹⁹⁹, "לכם ולא לר'²⁰⁰, שעליו אמרו²⁰⁰, "לפי שהוציא את עצמו מן הכלל (היינו שהוציא עצמו מכלל ישראל, שקיבלו תומ"צ בהקדמת נעשה לנשמע, בלי לשאול מדוע) כפר בעיקר".

וכמו בכל ענין – הנה גם בעבודת הבורא ב"ה בכלל, ובעבודה שע"פ תורת החסידות בפרט, ישנו הכלל²⁰¹ "מרובה מדה טובה ממדת פורענות"²⁰²:

ע"י יחוד זה, שמייחד "מקור נפשו האלקית ומקור נפשות כל ישראל" באלקות – נוסף לזה שהיחיד כולל עצמו יחד עם הרבים (כלל ישראל), הנה עוד זאת שכל יחיד עושה עצמו שליח של כלל ישראל ("לשם יחוד קב"ה ושכינתו בשם כל ישראל"). ומאחר שעבודתו היא "בשם כל ישראל", היינו עבודת הרבים – הרי בזה "מרובה מדה טובה", שהרי ידועה מעלת הרבים בכמה ענינים עיקריים (משא"כ ב"מדת פורענות", שאין זה נוגע אלא ליחיד בלבד).

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ²⁰³)

יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל .. ע"י המשכת אור א"ם ב"ה למטה: כי דביקות והתבטלות הנשמה במאור אינה העיקר, שהרי ישנם מלאכים ושרפים שבטלים כו' (ע"ד המבואר²⁰⁴ בענין "יוצר משרתים"²⁰⁵), אלא העיקר הוא לייחד קב"ה ושכינתו, כלומר – להמשיך המשכות ע"י עסק התורה והמצוות, כדי שתהי' התגלות האלקות

והערות קצרות. (199) בא יב, כו. (200) מכילתא ס"פ בא. הגש"פ פסקא "רשע מה הוא אומר". (201) סוטה יא, א. סנהדרין ק, ב. ועוד. (202) ובפרט בנדוד"ד, שה"מדת פורענות" היא "כפר בעיקר" – שמזה מובן במכ"ש ("מרובה מדה טובה") גודל מעלת הכולל עצמו בעבודת כלל ישראל. (203) סה"ש תש"ג ע' 84. (204) ראה איכ"ר פ"ג, ח. טור או"ח ס"ט. לקר"ת אמור לו, א. ובכ"מ. (205) נוסח ברכת יוצר. (206) מאמרי אדה"ז אתהלך לאזני ע' כו. (207) אבות פ"א מ"ב.

מצוות התורה .. ואי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כביכול .. ומאחר שהתורה ומצוותי' מלבישים כל עשר בחי' הנפש וכל תרי"ג אברי' מראשה ועד רגלה הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש ואור ה' ממש מקיפה ומלבישה מראשה ועד רגלה כו'. (197) ושם: רק אני רוצה לדבקה בו נפשי רוחי ונשמתי בהתלבשן בשלשה לבושי ית' שהם מעשה דבור ומחשבה בה' ותורתו ומצוותיו כו'. (198) קיצורים והערות ע' לז – הובא ב"מראה מקומות, הגהות

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקפג

נפשות כל ישראל שהוא רוח פיו ית' הנק' בשם
שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין

באותיות התורה והתפלה .. והיו לאחרים
ממש: אדה"ז מבאר כאן חמשה עיני יחוד:

(א) „ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלקית ומקור
נפשות כל ישראל” – היינו מה שכל יחיד כולל
עצמו עם הרבים (כלל ישראל) בהתייחדותו באלקות
(שלצורך יחוד זה צ"ל „אהבה רבה לה' לבדו כו”
ומ”מ „יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו” כדי
לעשות נח”ר למעלה).

(ב) „יחוד העליון שבאצילות הנעשה באתערותא
דלתתא ע”י יחוד נפש האלקית .. בתורה ומצוות” –
שהיחוד שבאצילות הוא יחוד נפלא במאד²¹².

(ג) „ע”ז מתיחדים ג”כ מקור התורה והמצוות שהוא
הקב”ה עם מקור נפשו האלקית” – שיחוד זה נעשה
ע”י עבודת האדם במדריגת „לשם יחוד קוב”ה
ושכינתו בשם כל ישראל” דוקא.

(ד) „יחוד נפשו והתכללותה באור ה” – ש”בזה חפץ
כל אדם מישראל כו”.

(ה) „ועסק התורה ומצוות והתפלה הוא ג”כ ענין
מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף .. שאינה
מהרהרת בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת
ומלובשת באותיות התורה והתפלה” – זהו היחוד
הגאוני של אהבת ישראל שפעל אדה”ז ע”י מסירות
נפשו למען החסידים, ובזה נותן הוא כח לכל
ההולכים בדרכי החסידים, שע”י מחשבה אודות
השי”ת וע”י אותיות התורה והתפלה ה”ה מיוחדים
באחדות הבורא.

(כ”ק אדמו”ר מוהררי”צ²¹³)

שכינה על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל
עלמין להחיותו ולקיימו: עיין ג”כ לקמן פנ”ב²¹⁴.
אגה”ק סכ”ה²¹⁵. סל”א²¹⁶. לקו”ת ביאור הדברים ע”פ
שחורה אני ס”ב²¹⁷.

(כ”ק אדמו”ר²¹⁸)

אשר ממשיך ומאיר לעולמות בבחי' גילוי ומקור זה נמשך לכל
א' האור וחיות פרטי הראוי לו ושוכן ומתלבש בתוכם להחיותם.
215) ושם: „שכינה .. לפי ששוכן ומתלבש בנבראים להחיותם”.
216) ושם: „לשון שכינה הוא שאור הו” שוכן בעולמות בי”ע
להחיותם”. 217) שה”ש ת, ב (ושם): „כשיורדת המלכות
בבריאה נקראת .. בשם שכינה ששוכן בהיכל קדשי קדשים ..
ושם שייך לשון שכינה, משא”כ בהיותה באצ”ל לא שייך לשון
שכינה מאחר שמיוחדת שם באור א”ס בתכלית היחוד ואינה

שכוונתו להכליל ולהיות הכל לאחדים כמו שהוא
שם במקורו, ולא בדרך פרטיות כמו שהוא עתה
בעוה”ז. ובדוגמת הבן הרוצה לעשות נחת רוח
לאביו, יהי’ מי שיהי’ העושה (ולא שרצונו שהוא יהי’
העושה)²⁰⁸.

וזהו „יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי .. מעט
מזער חפץ לבו בזה באמת” ע”י ההארה המאירה
לנפשו מאור ה’, כי „אור ה” ענינו להבטל ולהכלל.

(כ”ק אדמו”ר הזקן²⁰⁹)

יתכוין: צ”ע הלשון „יתכוין” (וכן לקמן: „ויתכוין
להמשיך כו”²¹⁰), דלכאורה הול”ל „יכוין”.

ויש לבאר עפ”מ”ש בלקו”ת²¹⁰ בפירוש הכתוב²¹¹
„התהללו בשם קדשו” (ולא כתיב „הללו”), שמה
שמתהללים למטה נמשך ממקור נש”י, דהיינו
מספירת המלכות. ועד”ז כאן, ש”מ”ש „יתכוין” הוא
לפי שכוונה זו גופא שמכוון נמשכת לו ממקור נפשו
האלקית שהיא ספירת המלכות, שכשם ש”היא היא
המשפעת בו כח הדיבור הזה שמדבר בדברי תורה
או כח המעשה הזה לעשות מצוה זו” (כדלקמן),
כמו”כ היא היא המשפעת בו הכוונה הזאת.

(מוהררי”צ אבי כ”ק אדמו”ר²¹⁸)

ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלהית
ומקור נפשות כל ישראל .. והיינו יחוד העליון
שבאצילות הנעשה באתערותא דלתתא ע”י יחוד
נפש האלהית והתכללותה באור ה' המלובש
בתורה ומצוות .. ע”ז מתיחדים ג”כ מקור התורה
והמצוות שהוא הקב”ה עם מקור נפשו האלהית
.. אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות
לאחדים בזה חפץ כל אדם מישראל .. ועסק
התורה ומצוות והתפלה הוא ג”כ ענין מסירת נפש
ממש כמו בצאתה מן הגוף .. שאינה מהרהרת
בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת

208) והו”ע הנחת עצמותו, שאינו מרגיש כלל מציאות עצמו
(„איד”) – למעלה מבחי' „ברא כרעא דאבוה” (ראה עירובין ע,
ריש ע”ב. ועוד), שהוא כמו שהבן חזקן מהאב (כ”ק אדמו”ר
מוהררי”צ – סה”ש תש”ג ע’ 81). 209) מאמרי אדה”ז הקצרים
ע’ תלה. 210) שה”ש ב, ג (עיי”ש). 211) תהלים קה, ג. דברי
הימים א טז, יו”ד. 212) ראה לעיל פל”ט. תו”מ חס”ד ע’ 329.
213) סה”ש תש”ג ע’ 84 ואילך. 214) ושם: „שכינה מלשון
ושכנתו בתוכם, על שם שמקור זה הוא ראשית התגלות אור א”ס

להחיותו ולקיימו והיא היא המשפעת בו כח הדבור הזה שמדבר בדברי תורה או כח המעשה הזה לעשות מצוה זו ויחוד זה הוא ע"י המשכת אור א"ס ב"ה לַמַּטֵּה ע"י עסק התורה והמצות שהוא מלוּבֵשׁ בהן ויתכוּן לַהַמְשִׁיךְ אורו ית' על מקור נפשו ונפשות כל ישראל לַיִּיחָדָן וּכְמִ"שׁ לַקָּמָן פִּי' יחוד זה באריכות ע"ש. וזהו פִּי' לַשֵּׁם יחוד קב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל*

ואף שלהיות כוונה זו הגהה

אמיתית בלבו שיהיה לכו (וגם על ידי זה יתמתקו גם כן

לשם יחוד קב"ה ושכינתיה. . וגם על ידי זה יתמתקו גם כן הגבורות בחסדים: כלומר: „לשם יחוד קוב"ה ושכינת" רומז גם להתמתקות הגבורות בחסדים, שבחי' מיתוק זה נקרא „יחוד קוב"ה ושכינת" כי התפשטות האור בבחי' מלכות (שכינת" היא ע"י גבורות וצמצומים (כמ"ש²²² „להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו", שגבורותיו" הן הן הצמצומים להיות „כבוד הדר מלכותו"), וע"י תגבורת אור וחסד עליון נעשה גילוי אמיתות שם הוי' ממש (קוב"ה") בלי צמצומים (וכמ"ש²²³ „כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם", שגילוי בחי' „אמת הוי'" היא מצד תגבורת החסד).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²²⁴)

הגהה: חצאי העיגול – מיותרים, כנ"ל פ"א²²⁵.

לתוכן ההגהה – עיין ג"כ הגהה הב' בפ"מ²²⁶.

(כ"ק אדמו"ר²²⁷)

וגם על ידי זה יתמתקו גם כן הגבורות בחסדים כו': ראה „לקוטי פירושים" לעיל פ"מ ד"ה ונמתקות.

שכינה הוא בחי' מלכותו ית' השוכן בתחוננים. . והוא בחינת ממכ"ע. . ובחי' סוכ"ע הוא קדוש ומובדל. ויחוד קוב"ה ושכינת" היינו כאשר יש התגלות בחינת סוכ"ע מה שהוא קדוש ומובדל ונמשך ונתגלה בעולמות תחתונים". (221) ושם מפרש „בשם כל ישראל" באופן אחר – „שיכלול תפלתו בתפלת כל ישראל שנמצאו בהם הרבה שידועים לכיון" (כמ"ש לפנ"ז ש„יחוד קוב"ה ושכינת" נעשה ע"י התפלה בכוונת ויחודים עליונים כו'). (222) תהלים קמה, יב. (223) שם קיו, ב. (224) הגהה לתו"א מקץ מ, ד (צויון גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). אוה"ת חנוכה שכג, ב. (225) „לקוטי פירושים" שם ד"ה הגהה. (226) ושם: „ושם מאיר ומתגלה ג"כ היחוד העליון הנעשה בכל מצוה ות"ת שהוא יחוד מדותיו ית' שנכללות זו בזו ונמתקות הגבורות בחסדים ע"י עת רצון העליון א"ס ב"ה המאיר ומתגלה בבחי' גילוי רב ועצום באתערותא דלתתא היא עשיית המצוה או

ויתכוּן לַהַמְשִׁיךְ אורו ית' על מקור נפשו ונפשות כל ישראל. . וזהו פִּי' לַשֵּׁם יחוד קב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל: אין הכוונה לפרש ש„בשם כל ישראל" הו"ע ההמשכה „על מקור נפשו ונפשות כל ישראל", דא"כ מהו פִּי' „בשם".

אלא פירוש „בשם כל ישראל" הוא (כפשוטו) – שהיחוד (עשיית המצוה) הוא בשם כל ישראל, וכוונת אדה"ז לומר שההכרח לזה (שהיחוד יהי „בשם כל ישראל") מובן ע"פ הנ"ל – שמאחר שצ"ל היחוד עם „שכינת", שהיא „מקור נפשות כל ישראל", בהכרח שגם מעשה המצוה יהי „בשם כל ישראל".

(כ"ק אדמו"ר²¹⁸)

לשם יחוד קב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל: בפירוש „לשם יחוד כו" – ראה לקו"ת ד"ה מי א"ל כמוך פ"ב²¹⁹. ועיין ג"כ לקו"ת ד"ה ששים המה מלכות הב' פ"ג²²⁰. ולהעיר משער הכולל פ"ו סק"ב²²¹.

(כ"ק אדמו"ר²²²)

מתלבשת ושורה במקור הנבראים עדיין, רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה ומתלבשת בא"א דבריאה, שהוא שרש ע"ס דבריאה, ובריאה הוא נבראים, ושורה שם התגלות אלקות, שייך לשון שכינה, שבחינת מלכותו ית' שבאצילות שבה מלוּבֵשׁ הקו מאור א"ס ב"ה, שוכנת בתוך בריאה". (218) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק) – נדפסה (בחלקה) ב„שיעורים בספר התניא" ע' 537. (219) דרושי ר"ה סא, ב (ושם: „להבין פִּי' לשם יחוד קוב"ה שנתייחד קודם התפלה ליחדא שם י"ה בוי"ה ביחודא שלי"ם, ומבאר „פִּי' אותיות של שם הוי'", שענינם „צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות", וזהו פִּי' היחוד שיהי' יחיד ומיוחד אחר הצמצום וההתפשטות כמו קודם לכן בלי שום שינוי. . שיאירו היוד"ן והווי"ן שהן בחי' צמצומים והשתלשלות המשכות והארת אור עליון אור א"ס ב"ה יאירו גם למטה מטה כו"). (220) שה"ש מא, א (ושם: „ענין יחוד קוב"ה ושכינת" ..

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקפה

באדרא רבא: זח"ג קלו, א.
כמ"ש לעיל: ספ"י. בשם
רעיא מהימנא: זח"ג רפא, א.

הגבורות בחסדים ממילא
בהתכללות המדות ויחודם על ידי
גילוי רצון העליון ב"ה המתגלה
למעלה באתערותא דלתתא הוא
גילוי למטה בעסק התורה
והמצוה שהן רצונו ית' וכמ"ש
באדרא רבא ובמשנת חסידים
מסכת א"א פ"ד שתרי"ג מצות
התורה נמשכות מחיורתא דא"א
שהוא רצון העליון מקור

(החסדים):

חפץ באמת יחוד העליון
הזה צריך להיות בלבו
אהבה רבה לה' לבדו
לעשות נחת רוח לפניו
לבד ולא לרוות נפשו
הצמאה לה' אלא כברא
דאשתדל בתר אבוי ואמי'
דרחים לון יתיר מגרמיה
ונפשיה כו' [כמ"ש לעיל
בשם רעיא מהימנא]. מ"מ

[נח, א]

אור"ת²²⁷ – הוא פשוט בתכלית הפשיטות, והוא בחי
א"ס ממש, ולא במנין תרי"ג כלל וכלל, והי' יכול
להמשיך מבחי' הכתר אורות אין קץ²²⁸, אלא שעלה
ברצונו הפשוט להמשיך מבחי' הכתר רק תר"ך מיני
אורות, תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן²²⁹.
ובאמת גם בהמשכת תר"ך עמודי אור ממקור הרצון
אין שם התחלקות עדיין כלל וכלל, אלא כולם
נכללים לאחד, מאחר שהוא בחי' העלם שלמעלה מן
החכמה וההשגה²³⁰. אלא שהרצון הוא שורש ומקור
ההתחלקות, ולאחר יציאתם מההעלם אל הגילוי ע"י
חכמה עילאה תוך ז"א, אז מתחלקים לתרי"ג
המשכות מחולקות ממש²³¹ [וזהו „אורייתא מחכמה
נפקת"²³², היינו שבחי' „אורייתא" – שהיא בחי' ז"א,
בחי' אדם שעל הכסא („כמראה אדם"²³³),
בהתחלקות רמ"ח איברים ושס"ה גידים – היא רק
לאחר היציאה מהחכמה].

ואף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבו שיהיה לבו
חפץ באמת יחוד העליון הוה צריך להיות בלבו
אהבה רבה לה' לבדו .. ולא לרוות צמאון
נפשו הצמאה לה' אלא כברא דאשתדל בתר
אבוי ואמי' דרחים לון יתיר מגרמיה כו': ממ"ש
„ולא לרוות צמאון נפשו הצמאה לה'", משמע
שבכוונה זו (להמשיך אוא"ס ב"ה למטה) אי אפשר
לרוות הצמאון (ולכן אם עבודתו היא כדי לרוות
הצמאון א"א שתהי' כוונה זו אמיתית בלבו). וצריך
להבין מדוע לא תהי' כוונתו באמת לאמיתו (אם
אהבתו היא לרוות צמאון נפשו הצמאה לה'), והרי
מי שיש לו מסירות-נפש באמת, בוודאי תגדל
תשוקתו באמת לאמיתו גם בענין המשכת א"ס ב"ה
ע"י התורה ומצוות.

וביאר הענין:

הרצון העליון ב"ה (הנקרא כתר, כמספר „תר"ך עמודי

שבהם פתח בעה"ב את החלונות. 230) וכידוע שענין
ההתחלקות הוא מהחכמה ולמטה, כי החכמה היא בדוגמת השכל
הגלוי שבאדם, שהוא בבח' הגבלה באופן מסויים, ולכן יש בו
התחלקות [הן התחלקות בשכל עצמו, והן התחלקות השכלים זה
מזה, כמארז"ל (ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א), אין דעותיהן
שוות]. משא"כ בבחי' הרצון, שהוא למעלה מן החכמה – אין
שום התחלקות (כ"ק אדמ"ר מוהרש"ב – סה"מ תר"ס ע' קמו).
231 (ראה אד"ר (זח"ג קלו, א) שתליסר חיורתי כעמר נקא, שהם
כללות התרי"ג, מאירים בתלת מוחין חכמה בינה דעת, ומג' מוחין
אלו נמשכת עיקר ההתחלקות – דכיון ומסאבן, אסור ומותר, חייב
וזכאי וכו' [ואז נקראות שערות שחורות שהן שערות דז"א,
משא"כ קודם שבאו לידי גילוי נקראות שערות לבנות, היינו
מקור החסדים בהתפשטות בלי גבול, ולא בבחי' התחלקות
וצמצומים, אסור ומותר וכו']. 232) זח"ב פה, א.
233) יחזקאל א, כו.

עסק התורה שבהן מלובש רצון העליון א"ס ב"ה .. וע"י גילוי
רצונו המתגלה ע"י עסק תורה ומצוה זו הן נכללות זו בזו
ונמתקות הגבורות בחסדים בעת רצון זו. 227) פרדס שער ח
(שער מהות והנהגה) פ"ג. 228) וכמו עד"מ בנפש האדם,
כשרוצה דבר נפרד וזולתו, הרי הרצון הוא התפשטות הארה לדבר
שהוא חוץ מהנפש, ואז הוא בבחי' צמצום והתחלקות ממהות כח
הרצון (שהרי מצמצם באותו דבר שרוצה בלבד); משא"כ כח
הרצון המיוחד במהות הנפש עצמו (דהיינו כח הרצון עצמו, קודם
שמתפשט לדבר שחוץ ממנו) – ה"ה כולל רצונות לכמה דברים
אין מספר, שיש בכחו להטות הארת הנפש לדבר זה ולדבר זה כו',
בלי גבול ממש. 229) וכמשל זיו השמש (או אור האבוקה)
כשמתחלק ומאיר לכמה חלונות, שההתחלקות היא מפני ריבוי
הכלים ולא מצד עצמות ההארה (ראה גם לעיל ספ"ה. וש"ג).
ולכן, אף שמצד עצמות ההארה הרי האור מתפשט בלי גבול, והי'
יכול להאיר לכ"כ בתים, אעפ"כ אינו מאיר אלא לאותם בתים

שמרוה צמאנו בכך – ע"כ שאין הצמאון לאמיתו, אלא עדיין הוא קצת בגדרי גבוליו, ולא בבחי' הסתלקות ממש.

ורק מי שאהבתו לה' היא בבחי' „דרחים לון יתיר מגרמי“, היינו בבחי' ביטול רצון לגמרי מכל וכל, שאין לו רצון של עצמו כלל שיתכן לומר בו שהוא חפץ ומשתוקק להיכלל במקורו (כמו במדריגת הצמאון והמס"ג, שאף שרצונו הוא לה' לבדו, אבל סו"ס יש כאן מי שרוצה, ואין זה ביטול אמיתי מכל וכל), אלא הוא כבר כלול במקורו, והי' כלא הי', ואין לו רצון אחר, אלא רצון ה' לבד הוא רצונו – אזי כוונה זו היא אמיתית בלבד, דכיון שעלה ברצון העליון ב"ה שיהי' ההמשכות והצמצומים הנעשים ע"י המצוות, נעשה כן גם רצון הנברא, וחפץ באמת לאמיתו ביחוד הנעשה ע"י עסק המצוה.

(כ"ק אדמו"ר הזקן²⁴²)

עוד יש לבאר בזה:

מי שעבודתו היא לרוות נפשו הצמאה – אף שהצמאון והרצון שלו הוא באלקות, מ"מ, כיון שעדיין יש כאן מי שרוצה ואין זה בחי' ביטול לגמרי מכל וכל, אין עבודתו מגעת לבחי' פשיטות הא"ס,

וזהו מ"ש באד"ר²³⁴ שתר"י"ג מצוות הן המשכות שערות דא"א כשמתפלג בז"א, היינו שהן המשכות שירדו ונצמצמו ממקור הרצון, כדמיון השערות שבאדם, שהן בחי' צומח בלבד, היינו שנמשכות ממותרי מוחין, והן „לבר מגופא“ (ולכן כשחותכין אותן אין האדם מרגיש שום כאב, משא"כ בבשר או בשאר איברים)²³⁵. ומובן שאין ערוך כלל בין מקור הרצון ובין תר"י"ג נימין הנמשכים ומתחלקים ממנו²³⁶, שהן המשכות בלבד ולא עצמיות הרצון²³⁷.

ועפ"ז יובן מ"ש כאן שאם כוונתו לרוות צמאון נפשו א"א שתהי' כוונה זו (היינו היחוד העליון הנעשה ע"י תומ"צ) אמיתית בלבד, שהרי ענין הצמאון הוא הסתלקות מגדרי גבוליו כדי להבטל ולהכלל במקורו עצמות א"ס ב"ה (כדאיתא בזהר²³⁸ ש"זכאי קשוט" בשעת תפלתם כאילו מסתלקים מההוא עלמא ממש), וכל בחי' הסתלקות לגמרי אינה אלא עוצם התגברות התשוקה להידיבק בעצמותו דוקא²³⁹, ולא בזיו והתפשטות ממנו²⁴⁰, ולכן א"א שירוה צמאון נפשו בהמשכת האלקות שבתר"י"ג מצוות, שאינה אלא התפשטות וצמצום מאורו ית', ואינה כלל מערך עצמות ומהות א"ס ב"ה (כנ"ל)²⁴¹. וכל

מקץ לב, א. (239) שהרי כל עלול טבעו להתדבק בעילתו, ומכ"ש ישראל ש"עלו במחשבה" (בר' פ"א, ד), שכל תשוקתם וחפצם היא להבטל מכל וכל אל המאור עצמו כביכול. (240) כי כשיתבונן האדם בהשתלשלות העולמות [הן הידועים לנו והן שאינם ידועים לנו, ע"ד מ"ש (שה"ש ו, ח), ועלמות אין מספר] – „אל תקרי עלמות אלא עולמות“ (ת"ל בהקדמה (יד, ב) – הובא לקמן באגה"ק סכ"ט), שכולם נתהוו רק מבחי' צומח ואותיות שלמעלה (כנ"ל הערה 237), וכולם נתהוו מדבר ה', כלומר מבחינה תחתונה דאוא"ס – אזי בודאי יבוא לידי ביטול להמאור, וכענין „נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל א-ל חיי“ (תהלים פד, ג), כלומר: למה לו להתדבק ולהתבטל אפילו לבחי' גן עדן ולמעלה ממנו שאינם אלא בחי' „חצרות ה'“, והרי מוטב להתדבק ולהתבטל כביכול בהמאור „א-ל חיי“, שממנו נאצלו ונבראו (ראה גם לקו"ת במדבר ת, ב ואילך). (241) ואפילו לימות המשיח, כשתהי' „מנוחה לחיי העולמים“ (תמיד בסופה), היינו שתתגלה בעוה"ז (עולם העשי') בחי' פנימיות עתיק (ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קנט ואילך), ולא בחי' שערות בלבד [שזהו החילוק בין פנימיות לחיצונית – עד"מ באדם, שמבחי' חיצונית (מותרי מוחין) נמשכות השערות, ומהפנימיות נמשכת טיפת הולד] – מ"מ אין זה מהותו ועצמותו, ואינו אלא זיוו והדרו שהוא כלא הי' לגבי המאור עצמו, כזיו הנר לגבי הנר, ולכן גם אז לא יוכלו לרוות צמאונם בגילוי זה. (242) מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' שט ואילך. אתהלך לאזניא ע' כו ואילך. וראה גם סה"מ תר"ס ע' קמה ואילך.

(234) זח"ג קכט, א. קלו, א. וראה גם לקו"ת ראה כא, ד. סה"מ תרפ"ט ע' 5. וש"נ. (235) ראה גם תו"א מקץ מא, ב. תצוה פב, ב. לקו"ת אמור לא, סע"ד. בהעלותך ל, ג. שלח מה, א. ועוד. (236) ולכן נקראות המצוות „תר"י עמודי אור“, שתואר זה מורה על עוצם ירידת ההמשכה ממקום גבוה מאד למקום נמוך מאד, כמשל עמוד ארוך מאד העומד מלמטה למעלה ומחבר גג הבית עם קרקע הבית (ראה גם לקמן באגה"ק סכ"ט. תו"א וישב כט, ד). והוא ממש כמשל השערות שבפנים (ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' קמא ואילך). (237) וע"ד שמצינו בענין העולמות, שכל עולם ועולם מקבל מלמעלה ממנו רק דרך שערות (ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' לט), ומשערות דא"א מקבלים חכמה ובינה, אבא יונק ממזל הח' וכו' (ראה ע"ח שער הכללים רפ"ה. שער יג (שער א"א) ספ"ט. שער יד (שער או"א) ספ"ח. ועוד), היינו שהתהוות פרצוף חו"ב, שיהי' הקב"ה נקרא בכינויים „אנת חכים ולא בחכמה ידיעא, אנת מבין ולא בבינה ידיעא“ (ת"ז בהקדמה (יז, ב)) – היא מבחי' שערות (צומח דלעילא) בלבד, אבל למעלה מזה „לא אתקרי כו"י“ (זח"ג רנז, ב (ברע"מ)) ו„לית מחשבה תפיסא בי' כלל“ (ת"ז שם (יז, א)). היינו שא"א להשיגו אפילו במחשבה דלעילא על כל עילאין, כמו שאי אפשר למשש בידים הניגון או המחשבה. ונמצא שאפילו בחי' אבא, ספירת החכמה שהיא שורש כל האצילות – היא רק הארת השערות מבחי' צומח שלמעלה (וזהו „כח מ"ה“ שבחכמה – בחי' שעה דא"א המהווה בחי' חכמה) וכמ"ש (תהלים קד, כד) „כולם בחכמה עשית“, שהחכמה היא רק בחי' עשי' (ועשי' דעשי') לגבי הרצון (ראה גם לעיל פ"ב (בהגהה)). (238) ראה זח"א רכ, א – הובא בתו"א

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקפז

יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי אף שאינה באמת לאמיתו לגמרי בלבו שיחפוץ בזה בכל לבו

והביאור בזה – שמאחר שנשמות ישראל מושרשות בעצמות א"ס (כמ"ש²⁵³, "בנים אתם לה' אלקיכם, וכמ"ש²⁵⁴, "כי אתה אבינו, אתה ממשי), לכן ביכלתן שתהי' בהן ההשגה והכוונה בכל המדריגות העליונות. וזהו, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"²⁵⁵ – שדוקא ישראל, ששרשם מעצמות א"ס, יש בהם ההשגה בבחי' "ה' אלקינו ה' אחד", שהכל מיוחד באוא"ס באחדות פשוטה, בחי' יחודא עילאה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב²⁵⁶)

יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי אף שאינה באמת לאמיתו לגמרי בלבו שיחפוץ בזה בכל לבו מ"מ מעט מוער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה. אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש: כלומר: מצד רצונם האמיתי – נפשות ישראל מקושרות באלקים חיים בבחי' "יתיר מגרמי" ("לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה"). אלא שרצון זה הוא בבחי' מקיף על ראשם בלבד, ומה שמתלבש בהם בבחי' כלי וגבול הוא רק גילוי הנפש, שהוא מחכמה ואילך, ולכן בגילוי אינם חפצים אלא בהסתלקות לגמרי ("יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים"), ולא להרוות צמאונם בהמשכת אלקות.

ומ"מ, "יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו", כי "הבא לטהר מסייעין אותו"²⁵⁷. וסיוע זה הוא בחי' "קוצא דשערי" הנמשך מאחוריו ומכה אותו בעורף (כמ"ש

כי המשכת בחי' פשיטות הא"ס היא דוקא ע"י התעוררות בחי' פשיטות הנשמה²⁴³.

ולכן א"א שתהי' כוונה זו (היינו בחי' יחוד קוב"ה ושכינתו הנעשה ע"י קיום המצוות) אמיתית בלבו, כי הענין דיחוד קוב"ה ושכינתו כולל את כל המדריגות של כל סדר ההשתלשלות²⁴⁴, ומזה מובן שיחוד זה הוא מבחי' שלמעלה גם מב' הבחי' דקוב"ה ושכינתו כפי שהם בדרגא היותר נעלית, שהו"ע פשיטות הא"ס, שמצד המשכת פשיטות הא"ס נעשה יחוד קוב"ה ושכינתו בכל המדריגות. וכיון שמי שעבודתו היא לרוות נפשו הצמאה אינו מגיע בעבודתו לבחי' הפשיטות (כנ"ל), א"א שיעשה היחוד ע"י עבודה זו.

(כ"ק אדמו"ר²⁴⁵)

מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי אף שאינה באמת לאמיתו לגמרי בלבו שיחפוץ בזה בכל לבו מ"מ מעט מוער חפץ לבו בזה באמת כו': בטעם הדבר (דלכאורה, כיון שאין זה "באמת לאמיתו לגמרי", אלא "מעט מזער" בלבד, למה צריך לייגע ולהרגיל עצמו בזה) – ראה "לקוטי פירושים" לעיל פי"ד ד"ה אך אעפ"כ.

יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כו': לכאורה אינו מובן מה שביכולת כאו"א להרגיל עצמו לכוון ביחודים העליונים²⁴⁶ ולהיות באופן ביטול זה²⁴⁷, דלכאורה הי' צ"ל השגת הנשמות דבי"ע רק בבחי' מלכות דאצילות²⁴⁸ (כמו במלאכים, שנאמר בהם²⁴⁹, "וצדקתך ירננו", דקאי על "צדק²⁵⁰ מלכותא קדישא"²⁵¹), ולא למעלה מזה²⁵².

מצינו נשמות גבוהות שהשיגו השגות גדולות למעלה הרבה מבחי' בינה דאצי, כמו רשבי וחבריו והאריז"ל שדיברו בענינים גבוהים מאד, דהיינו בחי' אור אבא וא"א וע"א וא"ק, ואפילו עד בחי' אוא"ס שלפני הצמצום (ועיין מק"מ להקדמת הזוהר (א, ב) בענין בחי' מ"י דקיימא לשאלה (כ)). (249) תהלים קמה, זו (250) ת"ז בהקדמה (יז, ב). (251) ראה תו"א מקץ לו, א ואילך. ועוד. (252) ואף שמבואר במ"א (ראה "לקוטי פירושים" פי"ד שם) שהשגתם אינה בידיעת המהות, אלא בבחי' השגת המציאות בלבד – עדיין אינו מובן, שהרי כללות ענין ההשגה באלקות (ששרשה בבחי' בינה דאצי) היא רק בחי' השגת המציאות, ואיך יכול להיות שההשגה מגעת למעלה מהבינה עצמה. (253) פ' ראה יד, א. (254) ישעי' סג, טז. (255) ואתחנן ו, ד. (256) סה"מ תר"פ ע' רפ ואילך. (257) שבת קד, א.

(243) ראה סה"מ תשכ"ב ע' נט ואילך. (244) ראה סה"מ שם ע' מד ואילך. ויש"נ. (245) סה"מ שם ע' סו. (246) מענין המס"נ – אין קושיא. שהרי מס"נ היא למעלה מטעם ודעת, משא"כ היחודים שענינם השגה. (247) וכן הוא בפועל, שאפילו נשמות קטנות דעשי, וכ"ש נשמות דיצירה ובריאה, משיגות גדולות, וגם ביכלתן לכוון ביחודים העליונים דיחוד ויחודות, ולהיות באופן הביטול הזה. והרי הציווי ליחוד ית' הוא לכאו"א מישראל, שהכל מחוייבים להשתדל באחדות ה' (כמ"ש, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ש"ישראל" קאי על הנפש האלקית, שמחוייבת להשיג ש"ה' אלקינו ה' אחד"). וכמ"ש בהקדמת אמרי בינה (וראה גם פתח השער שם ספכ"ג (א, כא)) שמי שאינו משתדל בזה הוא בכלל פושעי ישראל בנשמתן ר"ל. (248) ואפילו נשמות דאצילות – היתה השגתן צריכה להיות עד בחי' בינה דאצי ולא למעלה מזה, ובפועל

מ"מ מעט מזער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה ויחוד זה הוא רצונו האמיתי והיינו יחוד העליון שבאצילות הנעשה באתערותא דלתתא ע"י יחוד נפש האלהית והתכללותה באור ה' המלוכש בתורה ומצות שעוסקת בהן והיו לאחרי' ממש כמש"ל

עלי' 263], שהו"ע קבלת עול מלכות שמים, לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה, וממילא ה"ה חפץ (מעט מזער) גם ב, יחוד זה שהוא רצונו האמיתי.

(כ"ק אדמו"ר טוהרש"ב 264)

ויחוד זה הוא רצונו האמיתי והיינו יחוד העליון שבאצילות הנעשה באתערותא דלתתא ע"י יחוד נפש האלהית והתכללותה באור ה' כו': שהרי תכלית הבריאה היא, להיות לו דירה בתחתונים²⁶⁵, דהיינו גילוי אלקותו בתחתונים שיהי' לעתיד (כמ"ש²⁶⁶, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'")²⁶⁷, וענין זה הוא הנקרא, יחוד קוב"ה ושכינתו²⁶⁸, היינו שיהי' בחי' ברו כותוכו²⁶⁹, כמ"ש²⁷⁰, ולא יכנף עוד מוריד. ועז"נ²⁷¹, ביום ההוא (דהיינו לעתיד) יהי' הוי' אחד ושמו אחד, שיהי' נקרא כמו שנכתב²⁷².

וזהו מ"ש אדה"ז כאן שיחוד זה הוא, ע"י יחוד נפש האלקית והתכללותה באור ה', היינו שע"י שהאדם הוא, תוכו כברו" – נעשה למעלה בחי' ברו כותוכו.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 273)

והיינו יחוד העליון שבאצילות: ששם הוא עיקר היחוד, כמ"ש לעיל פ"מ בהגהה הב'.

(כ"ק אדמו"ר 274)

יחוד נפש האלהית והתכללותה באור ה' המלוכש בתורה ומצות שעוסקת בהן והיו לאחרי' ממש כמש"ל: עיין לעיל פל"ה²⁷⁴.

(כ"ק אדמו"ר 274)

במדבר ה, ב. ועוד. (263) ראה עירובין נד, א. וראה גם סה"מ תרכ"ז ע' יא. (264) סה"מ תר"ס ע' קמה. ע' קנ. (265) תנחומא נשא טז. (266) ישעי' מ, ה. (267) ראה בארוכה לעיל פל"ו ואילך. (268) ראה לקו"ת דרושים לר"ה סא, ב. דרושים לשבת שובה טז, ב ואילך. (269) ראה זח"ג רל, סע"א (ברע"מ): דקב"ה דאיהו תוכו ושכינתא ברו". וראה גם אוה"ת חנוכה שכג, א. וארא קסו, רע"א. (270) ישעי' ל, כ. (271) זכרי' יד, ט. (272) פסחים ג, א. רע"מ שם. (273) אוה"ת עקב ע' תקעו. נצבים ס"ע אריט ואילך. (274) ושם: "אין השכינה שורה על גוף האדם.. אלא ע"י מעשים טובים דווקא.. כי הנה נשמת האדם.. אינה בטילה

כפע"ח²⁵⁸) והוא בחי' הארה שמאירה מן הרצון ומכה אחורי הדעת, ומטה את דעת האדם כפי הרצון, אע"פ שאינו יודע למה (עד"מ מאדם החושב ומתבונן באיזה מו"מ וכדומה, וע"פ השכל מבין שצריך לעשות דבר מסויים, ואע"כ לא ישר בעיניו לעשות כך, מבלי שידע טעם ושכל לזה, והוא מפני שבחי' אחוריים דרצון אינו מניחו לעשות ולגמור את הדבר)²⁵⁹.

וזהו מ"ש, מעט מזער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה: מאחר שרצונו האמיתי של כל אדם מישראל הוא, לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה, ורצונו ית' הוא בהמשכת אלקות, ודוקא בהיות האדם בגוף עכור וגשמי כו' – נמשכת מרצון זה הכאת, קוצא דשערי" (שנקרא, קוצא דשערי" לפי שאינו אלא, מעט מזער, הארה דהארה בלבד), המכריחו שלא לרוות צמאונו ולא להבטל בכלות הנפש, אלא לעסוק בתומ"צ, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו²⁶⁰.

(כ"ק אדמו"ר הזקן 261)

ומ"ש, מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל כו', דמשמע שהאהבה הטבעית עצמה (שהיא בבחי' צמאון, כנ"ל בארוכה), היא המסייעת לאדם, להרגיל עצמו בכוונה זו" (שהיא, לא לרוות נפשו הצמאה לה") – היינו לפי שגם האהבה הטבעית יש בה בחי' ביטול והנחת עצמותו [ועל שם זה נקראת, ארץ²⁶², שהוא בחי' הביטול, כארץ שהכל דשין

(258) שער התפילין פ"ד ואילך. וראה גם סה"מ תקס"ב ח"א ע' קד. דרמ"צ צט, א. ובכ"מ. (259) וכמ"ש הפע"ח שם ש, על ידי ההכאה ודחיפה זו יתנוצצו אורות המוחין" (שע"י נעשה דעת שלם הכולל חסד וגבורה) – שדחיפה זו היא בדוגמת העומד אחורי הקטן (או חבריו) ודוחפו מאחוריו לילך, שע"י הולך בעצמו, ואינו יודע מפני מה, ומיהו המכריחו לילך בעל כרחו. (260) והיינו, שהארת רצון זה נמשכת ופועלת בכחות הפנימיים, שרוצה בעסק התומ"צ כדי לפעול היחוד העליון, אע"פ שבהרגשתו בגילוי זהו מצד הצמאון (כ"ק אדמו"ר – סה"מ תשכ"ב ע' סז). (261) מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' שיג ואילך. אתהלך לאזניא ע' כז ואילך. (262) ראה לקו"ת

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקפט

כי עי"ז מתיחדים ג"כ מקור התורה והמצות שהוא הקב"ה עם מקור נפשו האלהית הנקרא בשם שכינה

טהורה) הוא גשמי, ונמשך מאותיות מאמר, תוצא הארץ נפש ח"י²⁷⁸ (שהיא למטה מנפש המדברת שבאדם) – מ"מ, מצד איכות אופן כתיבת פרשת קדש [שנאמר בה²⁷⁹, וידבר ה' (דהיינו – אלקות שבבחי' א"ס, והוא אור חכמה דאצי') אל משה לאמר קדש לי כל גוי"] נתלבש באותיות הכתיבה אור חכמה דאצי' ממש, שהוא מוחין למדות דאצי'.

משא"כ נפש האדם – אף שנמשכה ממאמר, נעשה אדם" (שבהתגלות המאמרות הוא גבוה מהמאמרות שמהם נמשכו המצוות), הרי לא נשפלו בה אורות דאצי' בבחי' לבוש כמו במצוות, ואין בה אלא הארה בעלמא מאותיות מאמר, נעשה אדם", שהוא בחי' מלכות (ממכ"ע), "סוף כל דרגין"²⁸⁰.

[והטעם לזה – כי כל דבר גבוה מאד א"א לו להתגלות בדבר רוחני ונעלה שאינו בערכו, כי ההתגלות בדבר רוחני היא בבחי' אור ממש המתלבש בכלי, וכיון שהוא נעלה ונפלא ממנו – אינו יכול להאיר בו בבחי' אור ממש. ולכן דרכו להתלבש דוקא בדבר נמוך במדריגה, כמו דומם וכיוצא בו²⁸¹, ששם אינו מאיר בבחי' אור וכלי אלא בבחי' לבוש, וכל מה שהדבר יותר נמוך – כך יוכל יותר להתלבש בו²⁸²].

מי שמעמיק בהשכלה נפלאה מאד, עד שא"א לו להסבירה כלל בשכל והשגה, ורק כשימצא משל להשכלה זו יוכל להשיגה בשכלו מתוך המשל. והיינו לפי שהארת ההשכלה בהשגה הרוחנית היא בבחי' אור וגילוי ממש, ומאחר שההשכלה נפלאה מאד מערך ההשגה, לא תוכל ההשכלה לבוא בה לידי גילוי; ורק במשל, שהוא דבר אחר לגמרי שאינו מערך השכל כלל – יכולה עמקות השכל להתגלות, לפי שמאירה בו בבחי' לבוש בלבד. וכן מי שאינו יכול להסביר שכלו והשגתו בדיבור, ועם כל זה יוכל לרמוזו באצבעו, עד שיוכל המקבל להשכיל את השכל מתוך רמז האצבע הגשמית [כמארז"ל (ראה מדרש משלי כב, טו. זח"א כו, ב. ועוד), "די לחכימא ברמיזא"]. והיינו לפי שהרמז הוא לבוש בלבד שיושפל ויתלבש בו השכל, משא"כ הדיבור הוא מערך השכל (שהרי "אבא יסד ברתא" זח"ג רנו, סע"ב. ועוד), והתגלות השכל בו היא בבחי' אור וכלי. ויובן ע"פ משל מאותיות החותם שבאבן טובה המבטיקה מאד מאד, שמחמת הבהירות וההבהקה א"א לראות את חילוקי אותיות החותם, ורק ע"י שחותמים בו בשעוה ניכרות האותיות, כי חושך השעוה מסתיר את אור ההבהקה ומתגלים חילוקי האותיות. וכן הוא בנוד"ז, שעמקות ההשגה מתגלית דוקא בחושך המשל. וראה גם תו"א נח ט, סע"ב. לקו"ת שלח לו, א. לה, ב. ובכ"מ.

כי עי"ז מתיחדים ג"כ מקור התורה והמצות שהוא הקב"ה עם מקור נפשו האלהית הנקרא בשם שכינה שהן בחי' ממלא כל עלמין ובחי' סובב כל עלמין; צריך להבין: הלא הנפש האלקית היא רוחנית מאד, והמצוה היא בחוטי ציצית מצמר ופשתים גשמיים וכיו"ב, ואיך ביכלתם להעלות את הנפש ולייחדה במהותו ועצמותו ית' שהוא מקור המצוה.

והביאור בזה – שאף שמצד שרשן בעשרה מאמרות המצוות הגשמיות הן פחותות במדריגה מהאדם, מ"מ מצד איכות אופן עשייתן נשפלו בהן אורות דאצילות ממש (בחי' סוכ"ע), שלמעלה גם מבחי' ראשית וחכמה שבדיבור עשרה מאמרות (בחי' ממכ"ע), והם מקור ומוחין לחכמה שבעשרה מאמרות.

וכמו במצות ציצית, שאף שחוטי הצמר הגשמיים הם בחי' דומם בלבד, ונמשכים מצירופי אותיות מאמר, תדשא הארץ²⁷⁵ (שהוא למטה במדריגה ממאמר, נעשה אדם²⁷⁶) – מ"מ, ע"י עשייתם באופן שהם ל"ב חוטין וכו', נשפלו בהם בחי' ל"ב גתיבות חכמה²⁷⁷ הנמשכים לנוקבא מכנפי ציצית דז"א דאצי', דהיינו בחי' שערות דז"א.

וכן במצות תפילין, שאף שהקלף (של עור בהמה

במציאות לגמרי ליבטל וליכלל באור ה' ממש להיות לאחדים ומיוחדים ביחוד גמור... משא"כ המצוות... אין החיות שבהם דבר נפרד בפני עצמו כלל אלא הוא מיוחד ונכלל ברצונו ית' והיו לאחדים ממש ביחוד גמור... ואין אור ה' שורה ומתגלה בו אלא ע"י קיום המצוות שהן רצונו וחכמתו ית' ממש בלי שום הסתר פנים כו".²⁷⁵ בראשית א, יא. ²⁷⁶ שם, כו. ²⁷⁷ ראה זח"ג (תוספת) שא, א. בחיי שלח טו, לח (ד"ה וע"ד הקבלה). לקו"ת ר"פ קרח. ובכ"מ. ²⁷⁸ שם, א. כד. ²⁷⁹ בא יג, א ואילך. ²⁸⁰ זח"א כ, א. ²⁸¹ וכמו בחי' "לחם מן השמים" (בשלח טו, ד), שהוא מוזנא שבבחי' אצי' (ראה זח"ב סא, ב ואילך), ונתגשם דוקא בדומם המן, שהוא כוזע גד גשמי (שם, לא. בהעלותך יא, ז), ודכוהו במדוכה וכו' (שם, ח). וכן נזכר באוה"ח (אחרי יז, יד ד"ה ונראה. וראה גם תו"א וישלח כה, ג. ועוד) בענין "פני ארץ אל הימין" (יחזקאל א, יו"ד) שבקדושת מרכבה עילאה, שמפני שהוא גבוה מכולם לא ה"י ביכלתו להשתלשל בחיות טהורות הקרובות בהשתלשלות, ודוקא בחיות טמאות הרחוקות מאד בהשתלשלות הוא שנתגלתה מהותו, אף שאינו מערכו כלל [משא"כ בחי' פני שור אינו גבוה כ"כ כמו בחי' פני ארץ, ולכן יכול להשתלשל בחיות טהורות, ועד שנפש השור הגשמי היא מעין ודוגמא לפני שור הרוחניים דמרכבה עילאה דבי"ע]. ²⁸² דוגמא לדבר –

(היינו האורות דאצי' המלוכשים במצוה, כמו ל"ב נתיבות חכמה דז"א שהם מקור מצות ציצית וכו')²⁸⁴.
(כ"ק אדמו"ר הזקן²⁸⁵)

עי"ן מתיחרים ג"כ מקור התורה והמצות שהוא הקב"ה עם מקור נפשו האלהית הנקרא בשם שכינה שהן בחי' ממלא כל עלמין ובחי' סובב כל עלמין: „(על ידי) זה” – קאי על עסק התורה

„נעשה אדם” (שממנו עיקר השתלשלות נפש האדם) – מקבל מבחי' „חי העולמים” הנקרא ז"א דאצי' (ראה סידור עם דא"ח קצא, ב ואילך. פירוש המלות עו, ד ואילך. ובכ"מ). וכוננו כזה (ראה זח"א יב, ב, יז, א. ע"ח שער לט (שער מ"ז ומ"ד) דרוש ד) שכל נשמתין ומלאכין הם מזיווג זו"ן [ולכן נקרא אדם, כמו שבחי' ז"א נקרא אדם (ראה ע"ח שער יח (שער רפ"ח ניצוצין פ"ה)]. ועיקר ההשפעה אינו אלא מדות בלבד (ואף שבדאי יש בהן גם שכל – הרי שכל זה וכל פרטיו נמצאים בו בהעלם ואינם בגילוי), כמו בחי' ז"א (אדם) דאצי' לות, שהוא רק ו' קצוות (ואף שיש בו גם מוחין הנמשכים מאו"א, מ"מ עיקר הגילוי הוא המדות). ולכן גם כמו שנמשכה הנפש ממקור חוצבה מאין ליש, לא נמשך בה בגילוי אלא מה שנראה בה עתה, והוא המדות (חסדים וגבורות והתפארות וכו'), שהן מהות הנפש, שהיא האוהבת או שונאת וכו'. ואף שיש בה גם שכל וטעם, שהם המוליכים האהבה (ראה לעיל פ"ג, פ"ו), וכן תענוג וכו' – הרי הם בהעלם ולא בגילוי. משא"כ מאמר „תדשא הארץ” (שממנו נשתלשל המאכל) – נתגלה בו גם טעם ומתיקות רוחני מאד, והוא מהשפלת חיצוניות בינה עילאה דאצי', הנקראת טעם. ולכן, אף שמאמר „תדשא הארץ” הוא נמוך במדרגה ממאמר „נעשה אדם” (שהרי נשתלשל להיות מצמיח תבואה גשמית, משא"כ ממאמר „נעשה אדם” נשתלשל נפש ח"י), מ"מ, מצד מקור „מוצא פי ה'” שבמאכל יש בו מעלה על האדם, מאחר שיש בו גילוי חיצוניות בינה עילאה, שהיא למעלה מהשפעת המדות שבנפש האדם***. ומצד מעלה זו יש בכח טעם המאכל להחיות את נפש האדם. וכן הוא בענינו, שאף חוטי הציצית וקלף התפילין הם גשמיים, ה"ה מחיים את הנפש האלקית מצד האורות העצמיים דאצי' המלוכשים בהם, ככפנים. (284) ועפ"ז יובן הטעם שאברהם אבינו ע"ה לא ה' צריך להניח תפילין גשמיים (ראה תו"א לך לך יא, ד. ועוד. וראה הערת כ"ק אדמו"ר לשה"מ תרצ"ז ע' 282), מאחר שהי' בחי' מרכבה ממש למדת החסד והאהבה דאצי', ולכן קיבל הארת חכמה ומוחין דאצי' ממש בנפשו לפי מדת אהבתו וגודל מסירות נפשו. משא"כ דוד המלך ע"ה, שהי' מבחי' נפש ומלכות דאצי' (ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך דוד. מאמרי אדהאמ"צ בדברים ח"ג ע' תקט. וש"נ), ולא מהמדות דאצי' עצמן – היתה נפשו בגדר הבריאה, ולא הי' ביכולתה לקבל אור חכמה דאצי' בבחי' אור וכלי ממש, כי אינה מערכו כלל, ולכן הי' צריך להניח תפילין של קלף גשמי, כדי לקבל על ידו מוחין דאצי' בבחי' לבוש. (285) תו"ח וארא נה, ב ואילך.

****) וכמו במשל (הנ"ל בשה"ג הב') מדיבור האדם, שאף שהשכל והטעם מתגשם ע"י הדיבור, מ"מ יש בו מעלה על המדות מצד מקורו כמו שהוא במשפיע (שהרי השכל והטעם שבמשפיע גבוה ונעלה מהמדות שבמשפיע).

ונמצא, שכשאדם מתעטף בציצית ומניח תפילין, הרי חוטי הציצית עצמם וקלף התפילין עצמו מחיים ממש את נפשו האלקית, מצד האורות העצמיים דאצי' המלוכשים בהם²⁸³. וזהו יחוד סוכ"ע וממכ"ע, היינו ש„מקור נפשו האלקית הנקרא בשם שכינה” (דהיינו מקור הנפש ממאמר „נעשה אדם גו") מתעלה ב„מקור התורה והמצוות שהוא הקב"ה”

(283) דוגמא לדבר – מהמבואר בלקו"ת להאריז"ל (ר"פ עקב. וראה תו"א בשלח סה, ד. יתרו עז, א. לקו"ת צו יג, ב ואילך. במדבר יא, ג ואילך. ר"פ שלח. מטות פא, ב ואילך. ועוד) בענין „מוצא פי ה'” שבמאכל המח' את האדם, דלכאורה הרי גם בנפש הטבעית של האדם ישנו „מוצא פי ה'” מעשרה מאמרות, ואדרבה – „מוצא פי ה'” שבמאכל (מאמר „תדשא הארץ”) הוא נמוך יותר במדרגה מ„מוצא פי ה'” שבאדם (מאמר „נעשה אדם”), ואיך ביכולתו להמשיך חיות לנפש האדם. והביאור בזה – שאף שהמאכל עצמו הוא בחי' דומם וצומח בלבד, מ"מ יש בו טעם ומתיקות, שהוא ענין רוחני (לפי ערך המאכל, אף שלפי ערך רוחניות הנפש הוא בבחי' גשמיות) המורגש וערב לנפש. וזהו יתרון מעלתו על מהות נפש האדם, שאין בה שום טעם ומתיקות כלל* (באופן שהי' צ"ל בחי' ומדבר לפי ערכם). והסיבה לחילוק זה שבין הנפש למאכל – היא מצד החילוק במקור ההשפעה הנמשכת במאמר שממנו נשתלשלו [כי דבר ה' רוח פיו ית' הוא מדת מלכותו ית', ש„לית לה מגרמה כלום” (זהר ח"א קפא, סע"א. רמט, ב. ח"ב ריח, ב. ע"ח שער ו' (שער העקודים) פ"ה) אלא מה שמקבלת מהמשפיע בעל המאמר**, שהוא כח המשכה אלקית מאותיות מדותיו ית'*** (כמ"ש „ויאמר אלקים תדשא הארץ”, ויאמר אלקים נעשה אדם”), שהן בחי' זכר וסוכ"ע]: מאמר

* ואף שהנפש מתענדת ומתענגת מהשכלה, מ"מ אין מהות השכל בבחי' טעם ומתיקות כלל, והמתיקות שבו אינה אלא מה שהשומעו מתענג בו, ומשא"כ התפוח שהטעם והמתיקות ישנו כבר בעצמותו ומהותו, קודם שיטעמו אדם [ועד"ז בתענוג שבראיית הזהב, שההוד והתפארת (שנפל מבחי' תפארת דאצי') ישנו בזהב עצמו (אלא שבהב הוא שורה בלבד, ולא נמצא בעצמותו כמו המתיקות שבתפוח)]. וגם הנפש המתענגת בשכל אין בה כלל מהות הטעם והמתיקות, ואין בה אלא כח התענוג בלבד, להתענג מכל דבר שיש בו טעם כו'.

** והמשל לזה הוא מוח הדיבור שבאדם המגלה מצפוני לבו, שהגילוי שבו תלוי בהשפעה שמושפיע בו האדם המדבר: אם רצונו להשפיע מדה, בלא טעם ושכל כלל (כגון אהבה פשוטה) – הי' עיקר הגילוי מדה, ואף שבדאי יש לו טעם ושכל לאהבה זו (והוא המוליך את האהבה בלבד, כמבואר בפנים ההגדה), מ"מ אין השכל והתענוג מתגלים בדיבור, אלא הם נעלמים ומלוכשים במדה (דהיינו בבחי' מעבר בלבד, כמשל הלבוש המכסה את האדם לבל יראה גופו). ולאידך, אם רצונו להשפיע שכל וטעם בלבד, בלא מדה כלל – הי' עיקר הגילוי השכל והטעם, ואף שבדאי שכל זה הוא טעם לאיוו מדה, והרי המדה כולוה בו – מ"מ אין המדה נגלית, בלא היא וכל פרטי' כלולים ומלוכשים בהעלם (בבחי' מעבר בלבד) בשלל המתגלה בדיבור.

***) ולכן המלכות היא „כלילא מכל דרגין” (ראה זח"ב קנה, א. ת"ז בהקדמה א, ב). תס"ט (ק"ז, ב), היינו שבדיבור מתגלה כל העצמיות, אם חסדים ואם גבורות, וכל פרטי' פרטיהם מקטנם ועד גדולם כו'.

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקצא

שהן בחי' ממלא כל עלמין ובחי' סובב כל עלמין כמ"ש במ"א באריכות. אבל יחוד נפשו והתכללותה באור ה' להיות לאחדים בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש מאהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל לדבקה בה' ולא ליפרד ולהיות נכרת ונבדל ח"ו מיחודו ואחדותו ית' בשום אופן אפי' במסירת נפש ממש ועסק התורה ומצות והתפלה הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף

קיום התומצ"ע ענינו מס"נ, מ"מ הרי המצוות הם במדידה והגבלה, דנוסף לזה שבכללות המצוות כתיב²⁹³, "לא תוסיפו ולא תגרעו", הרי גם בכל מצוה פרטית צ"ל הגבלה בזמן ובמקום וכו'.

למעלה מזה הוא לימוד התורה, דאף שגם התורה היא בבחי' המשכה למטה, כמאמר²⁹⁴, "תורה לא בשמים היא", אעפ"כ, הרי כתיב²⁹⁵, "מן השמים השמיעך את קולו גו'", ועד שהתורה היא למעלה מגדרי המקום והזמן, כמאמר²⁹⁶, "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה". ויתר על כן ארז"ל²⁹⁷, "אין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר²⁹⁸ הלא כה דברי כאש נאם ה', מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה" (וזה מעלה בתורה על מצוות, שהן בדברים טהורים ומותרים דוקא, כמאמר²⁹⁹ שלא הוכשר למלאכת שמים אלא מן המותר בפיך).

ולמעלה מזה הוא עבודת התפלה, שכל ענינה הוא ההפרשה וההבדלה וההעלאה למטה למעלה. ונוסף לג' מדריגות אלו ישנו ענין המס"נ כמו שהוא בפ"ע – למעלה מענין המס"נ שב"עסק התורה ומצוות והתפלה", שבהם ענין המס"נ אינו בגלוי כ"כ, שהרי בפועל האדם עוסק בקיום המצוות ובלימוד התורה ובעבודת התפלה, ולא במס"נ בגלוי.

(כ"ק אדמו"ר³⁰⁰)

בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה... מחשבתה מיוחדת ומלוכשת באותיות התורה והתפלה: הכוונה בזה היא גם לזמן שתומצ"ע אחר הפטירה.

399. ע' 402. (293) ואתחנן ד, ב. ועוד. (294) ב"מ נט, ב. וש"נ. (295) ואתחנן ד, לו. (296) מנחות קי, א. (297) ברכות כב, א. (298) ירמ' כג, כט. (299) ראה שבת כח, ב. קה, ב. מכות יא, א. (300) ד"ה קדושים תהיו תשמ"א. תו"מ תשמ"ה ח"ב ע' 94.

והמצוות, כמ"ש לעיל, "לכן יתכוין ליחד... ויחוד זה הוא ע"י המשכת אור א"ס ב"ה למטה ע"י עסק התורה והמצוות". וזהו ש"מצוה" היא מלשון צוותא וחיבור²⁸⁶, כי ע"י המצוה נעשה חיבור סוכ"ע וממכ"ע, הנקרא, "יחוד קוב"ה ושכינת"י".

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²⁸⁷)

ועסק התורה ומצוות והתפלה הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף כו': היינו שהרגש האדם בשעת עסק התומצ"ע והתפלה צ"ל ממש כאילו הוא כבר לאחרי יציאת הנפש מהגוף.

(כ"ק אדמו"ר²⁸⁸)

מפשטות הלשון משמע שתנועה זו ד"מסירת נפש ממש" הוא גם כשעוסק במצוה קלה, ואפילו בדקדוק קל של דברי סופרים. וטעם הדבר – כי בנקודת המס"נ לא שייך התחלקות, ולכן אין נפק"מ אם מדובר במצוות שעליהן צריך למסור נפשו בפועל, או בקיום מצוה קלה של דברי סופרים או "מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"²⁸⁹, שנקודת המס"נ היא בכלול בשוה.

ויתרה מזו – שענין המס"נ הוא במשך כל היום כולו, שהרי גם כשעוסק בעניני הרשות הרי זה באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"²⁹⁰, ובכל דרכיך דעהו"²⁹¹, ונמצא שכל היום כולו ה"ה עוסק בעניני התורה ומצוות'.

(כ"ק אדמו"ר²⁹²)

אלא שבמס"נ גופא יש ג' מדריגות: המדריגה התחתונה היא קיום המצוות, שאף שגם

(286) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ. (287) ביאורה"ז להצ"צ ח"ב ע' תשנ. (288) לקו"ש ח"א ע' 276. (289) נסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252 ובהערות. (290) אבות פ"ב מ"ב. (291) משלי ג, ו. (292) תו"מ תשמ"ב ח"ג ע' 1296. תשמ"ו ח"ד ע'

במלאת שבעים שנה שאינה מהרהרת בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת באותיות התורה והתפלה שהן דבר ה' ומחשבתו ית' והיו לאחדים ממש שזהו כל עסק הנשמות בג"ע כדאיתא בגמרא ובוהר אלא ששם מתענגים בהשגתם והתכללותם באור ה' וזהו שתקנו בתחלת ברכות השחר קודם התפלה אלהי נשמה וכו' ואתה נפחתה כו' ואתה עתיד ליטלה ממני כו' כלומ' מאחר שאתה נפחתה בי ואתה עתיד ליטלה ממני לכן מעתה אני מוסרה ומחזירה לך לייחודה באחרותך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא והיינו על ידי

[נח, ב]

כדאיתא בגמרא: ברכות יח, ב. ב"מ פה, ב. פו, א. וראה גם רמב"ם הל' תשובה פ"ח וכונו"כ. ובוהר: ח"א צב, ב. ח"ג קעג, א. שתקנו: ברכות ס, ב. אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א. ע"פ הגהות הצ"צ על גליון סידורו³¹⁴ – לפי ס"א גם תהלים פו, ד.

קאי בענין המס"נ בכל הזמנים שבעבודת האדם) – י"ל בדרך אפשר דהיינו לפי שעבודתם של ישראל בעוה"ז פועלת את ענין העבודה גם בהנשמות שבג"ע, ע"ד שמצינו בהנוגע למלאכים, שע"י עבודתם של ישראל פועלים שגם המלאכים יהיו בבחי' מהלכים³⁰⁵ (וזה"ש³⁰⁶ „חברים מקשיבים לקולך“, כדרשת חז"ל³⁰⁷) דקאי על המלאכים שבאים לשמוע ולקבל מהנשמות.

שוהו כל עסק הנשמות בג"ע כדאיתא בגמרא ובוהר: עיין לקמן אגה"ק סי"ז³⁰⁹.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

כל עסק הנשמות: ולא דוקא יחידי סגולה כרבה בר נחמני ודכוותי³¹⁰, כדמוכח ביבמות³¹¹ ובכ"מ.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

ואתה נפחתה: אולי צ"ל: „אתה נפחתה“³¹³.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

ליטלה: „לטלה“ (חסר יו"ד) – כן הוא בסידור.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

אגורה (ושם: „כשנשמתו בישיבה של מעלה שפתותיו נעות בקבר כאילו מדברות, נמצא שבשעה אחת דר בשני עולמים“). (312 לקו"ש ח"ח ע' 363 בשוה"ג. 313) וראה „לקוטי פירושים לעיל פ"ב ד"ה ואתה (הב)“. (314) ושם (עה"פ „שמח נפש עבדך כי אליך אדני נפשי אשא“) – „ס"א הו"י“* (נדפס בהוספות לסידור תורה אור ע' רמא. הובא גם בשער הכולל פ"א סקכ"ג).

וכשהאדם חוזר בימי חייו משניות בעל-פה, שעיקר הכוונה בזה היא אמירת אותיות התורה – ה"ה זוכה לחזור משניות אחרי הפטירה, ואותיות אלו מוליכות את הנפש לבי"ד של מעלה דרך היכל הזכות של האותיות שבתורה ותפלה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁰¹)

שבעים שנה: ע"ש הכתוב בתהלים³⁰², „ימי שנותינו בהם שבעים שנה“. וכדאיתא בשבת³⁰³: „כמה שנותיו של אדם שבעים שנה“.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

שאינה מהרהרת בצרכי הגוף: קאי (לא על מצב הנשמה „בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה“³⁰⁴, אלא) על „עסק התורה ומצוות והתפלה“, כמובן מהמשך הלשון „אלא מחשבתה מיוחדת ומלובשת באותיות התורה והתפלה כו“.

(כ"ק אדמו"ר ע"ר)

שוהו כל עסק הנשמות בג"ע: הטעם שמזכיר כאן אודות עסק הנשמות בג"ע (דלכאורה הרי בפרק זה

301) סה"ש תש"ג ע' 85. 302) צ, יו"ד. 303) פט, ב. 304) אבל ראה „לקוטי פירושים“ לעיל ד"ה בצאתה. 305) ראה תו"א ס"פ וישב. ובכ"מ. 306) שה"ש ח, יג. 307) ראה שהש"ר עה"פ. 308) שיחת אחש"פ תשכ"ו. 309) ושם: „כנודע שעונג הנשמות בג"ע הוא מהשגת סודות התורה שעסק בעוה"ז בנגלה כדאיתא ובוה"ק פ' שלח ובגמ' בעובדא דרבה בר נחמני“. 310) ב"מ פו, א. 311) צו, סע"ב ואילך (ושם: „דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים סא, ה) אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובכות בקבר כו“), ובתוס' שם ד"ה

(* אבל ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' לו: „לולי דמסתפינא הוי אמינא .. טענה המעתיק בציון ההגהה, כי מקומה היא בפסוק ח: אין כמך באלקים אדני, שבס"א בא כאן השם הוי“. וכמ"ש במנחת ש"י.

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקצו

יתחיל ללמוד שיעור קבוע מיד
אחר התפלה: טושי"ע או"ח
ס"י קנה.

התקשרות מחשבתני במחשבתך ודיבורי בדיבורך
באותיות התורה והתפלה ובפרט באמירה לה' לנכח
כמו ברוך אתה וכה"ג והנה בהכנה זו של מסירת נפשו
לה' יתחיל ברכות השחר ברוך אתה כו' וכן בהכנה
זו יתחיל ללמוד שיעור קבוע מיד אחר התפלה וכן
באמצע היום קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו
לפחות כנודע שעיקר ההכנה לשמה לעכב הוא בתחל'

אמנם כל זה הוא בלימוד התורה (וכן בקיום המצוות
כמו גמ"ח וכיו"ב, כנ"ל), אבל בתפלה צ"ל הכוונה
„לפני מי אתה עומד“ בכל רגע ורגע. ואף שכל
בקשה בתפלה היא למלאות את החסרון, שקשור עם
מציאות הנברא – מ"מ, באותו רגע ממש צריך
להיות קשור במחשבתו עם הבורא, שרק הוא בכחו
למלאות את החסרון בשרשו.

(כ"ק אדמו"ר³¹⁸)

עיקר ההכנה לשמה לעכב הוא בתחל' הלימוד
בבינונים: יש לומר הביאור בזה:

כיון שתורתו של הקב"ה היא אין סוף – אין היא
נתפסת בשכלו של אדם, נברא ומוגבל, אא"כ יש בו
תנועת הביטול, שעלידה יכול הוא לקבל את תורתו
של הקב"ה³¹⁹ [וע"ד שמצינו במתן-תורה, שהכלי
לקבלת התורה הי' הביטול דאמירת „נעשה
ונשמע“³²⁰ (ובהקדמת נעשה לנשמע³²¹)].

ולכן, לפני התחלת סדר לימוד התורה – שבזה קיי"ל
„לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה
כו"ו³²² – צריכה להיות קבלת התורה, דהיינו תנועת
הביטול, שעלידה מקבל האדם שייכות לתורתו של
הקב"ה³²³; ותנועה זו מתבטאת בכוונה „לשמה“ –
שאין לו בלימודו פני' אישית (המורה על הרגש
מציאותו), אלא נרגשת רק מציאות התורה.

(כ"ק אדמו"ר³²⁴)

נצבים תשל"ז. תו"מ תשמ"ה ח"א ע' 626. תשנ"ב ח"ב ע' 324
הערה 93. (319) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 326 ואילך.
(320) משפטים כד, ז. (321) שבת פח, א. (322) פסחים ג, ב.
וש"ג. רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ה. פיה"מ להרמב"ם סנהדרין ר"פ
חלק. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג ובקו"א שם.
(323) להעיר מהמבואר בלקו"ש חט"ו בתחלתו, שהטעם שהתורה
מתחילה באות ב"ת הוא לפי שלימוד התורה בהכנה והשגה הוא
הענין הב' שבתורה, כי הלימוד יכול להיות רק לאחר הקדמת
הביטול. (324) לקו"ש חט"ו ע' 407.

באמירה לה' לנכח כמו ברוך אתה וכה"ג: עיין
אבודרהם בריש סדר שחרית של חול ופירושה³¹⁵.
(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³¹⁶)

קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו ..
וכשלומד שעות הרבה רצופות יש לו להתבונן
בהכנה זו הנ"ל בכל שעה ושעה עכ"פ: אבל בעת
הלימוד עצמו – דעתו נתונה להבנת הענין שלומד.
(כ"ק אדמו"ר נוהרש"ב³¹⁷)

כי הציווי במצות לימוד התורה הוא להבין ולהשיג
בשכלו דוקא, עד לשכל דנפש הבהמית (עד כדי כך,
שיתכן – בבינונים – שיהי' אצלו הרצון שמסקנת
הענין תהי' מתאימה להסברא שהיתה אצלו במושכל
ראשון), ולכן צ"ל דעתו ומחשבתו מונחת בפרטי
הענינים שלומד בתורה כפי שנתלכשה בעניני העולם
(„המחליף פרה בחמור“ וכיו"ב). ועד"ז כשעוסק בקיום
המצוות, ובפרט במצות צדקה וגמ"ח (כללות כל
המצוות), שדעתו ומחשבתו צ"ל מונחים בהשתדלות
בטובתו של חברו בענינים גשמיים, וכיו"ב.

ומ"מ אין הכוונה שההתבוננות היא בתחלת הלימוד
(או בתחלת השעה) ותו לא, אלא היא באופן של
פעולה נמשכת, היינו שההתבוננות והכוונה
שבתחלת הלימוד חודרים ופועלים גם על כל זמן
הלימוד שלאח"ז, שגם אז נרגשת הכוונה בדרך
מקיף עכ"פ, שהרי דוקא ע"י הרגש הכוונה יכול
להיות קיום המצוות באמת.

(315) ושם: „וכתב אבן הירחי, נשאלתי על ענין הברכות
שבהתחלת מדבר כלפי השם כאילו הוא כנגדו ובסופן כאילו
אינו כנגדו .. כי כשמזכיר את השם ואומר ברוך אתה ה', הוא
עומד לנגדו, וכיון שאומר אח"כ מלך העולם נמצא שאינו עומד
נגדו .. והריב"א כתב שהטעם שתקנו הברכות בלשון נוכח ונסתר
מפני שהקב"ה נגלה ונסתר וכיו" (צוין גם ב„מראה מקומות,
הגהות והערות קצרות“). (316) קיצורים והערות ע' לח.
(317) תורת שלום ע' 217. (318) סה"מ תשי"ג ע' כה. תו"מ ח"ט
ע' 38 ואילך. חכ"ט ע' 103. ח"ל ע' 272. חל"ב ע' 164. שיחת ש"פ

בגט: אה"ע סי' קלא ס"א. ס"ז.
 וס"ת: יו"ד סי' רעד ס"א.

הלימוד בבינונים וכמו בנט וס"ת שצריכים לשמה לעכב ודיו שיאמר בתחלת הכתיבה הריני כותב לשם קדושת ס"ת או לשמו ולשמה כו' וכשלומד שעות הרבה רצופות יש לו להתבונן בהכנה זו הנ"ל בכל שעה ושעה עכ"פ כי בכל שעה ושעה היא המושבה

המשכת אלקות ע"י התורה שלומד (בדוגמת ס"ת, עשה טוב").

(מורהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹¹⁸)

ובפרטיות יותר – בשייכות לענין הכוונה לשמה: ידוע³³¹ שדכר ונוקבא (איש ואשה), משפיע ומקבל – קאי על נשמה וגוף, שהנשמה משפיעה בהגוף, ועי"ז ניתוסף גם בהנשמה. אבל במצבים מסויימים – כגון „מצא בה דבר ערוה“³³² (היינו שנכשל בענינים אסורים), „הקדיחה תבשילו“³³² (תוקף החמימות בענינים גשמיים), או „מצא אחרת נאה הימנה“³³² (העדר שייכות הגוף לזיכוד ורוחניות) – יש צורך ב„גט“, שענינו בעבודה – כריתות וניתוק מגשמות (שהו"ע הסיגופים והתעניות כו').

ו„גט“ זה צ"ל „לשמו ולשמה ולשם גירושין“³³³: „לשמו ולשמה“ – לשם הנשמה ולשם הגוף, היינו שצ"ל חשבון צדק מדוקדק ביותר, הן מצד הנשמה (שא"א לה להתעסק עם גוף כזה ומוכרחת לגרשו), והן מצד הגוף (שהגירושין יביאו תועלת להגוף, ולא נפילה ע"י שיתייאש מלבררו ולהעלותו); „ולשם גירושין“ – ולא בדרך ממילא, כפתגם הידוע³³⁴ שחסידים אינם דוגלים בפעולה בדרך ממילא.

ועד"ז בנוגע להעבודה ד„ספר תורה“ (עשה טוב) – שצ"ל „לשמה“, היינו שלא כדי להתייחר, ושהגישה ללימוד התורה לא תהי' מיוסדת על סברות שלו, אלא על מסירה ונתינה להקב"ה.

(כ"ק אדמו"ר³³⁵)

לשמו ולשמה כו': תיבת „כו“ – אולי לרמז שצ"ל גם לשם גירושין, וכדאיאת בסדר הגט³³⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

זח"א עט, רע"א (בס"ת). קכב, ב ואילך (במהנ"ע). ככד, סע"ב (במהנ"ע). בחיי בראשית ג, כא. – בכ"ז ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1122 ואילך. (332) משנה סוף גיטין. (333) שו"ע אהע"ז סדר הגט. (334) סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 57. תש"ב ע' 119. (335) תו"מ ח"א ע' 168. (336) בשו"ע אה"ע (לאחר סי' קנד) סנ"ה.

בבינונים: דהיינו בכאו"א, שהרי „מדת הבינוני היא מדת כל אדם כו“³²⁵.

(כ"ק אדמו"ר³²⁴)

בבינונים דייקא, מאחר שעבודתם אינה באופן של הפיכת הטבע, ולכן א"א שיהיו אצלם באותו הזמן שני ענינים הפכיים – כוונה לשמה (שהו"ע הביטול כו') ולימוד בהבנה והשגה. משא"כ צדיקים, שהם מרכבה לאלקות – מאיר אצלם אלקות בכל עניניהם, ולכן אצלם ישנו ענין הכוונה לשמה לא רק בהתחלת הלימוד, אלא גם במשך כל זמן הלימוד.

ובאמת שייך ענין זה לכאו"א מישראל, שהרי בכאו"א מישראל ישנה גם השבועה (שהיא גם נתינת כח – „משביעין“ גם מלשון שובע) „תהי צדיק“, וכמבואר לעיל³²⁶, שכאשר עושה כל התלוי בו – הנה „באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא“, וכולי האי ואולי יזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק .. ותתקיים בו באמת השבועה משביעים תהי צדיק“.

(כ"ק אדמו"ר³²⁷)

בתחל' הלימוד בבינונים וכמו בנט וס"ת שצריכים לשמה: הצורך בכ' הדמיונות, גט וס"ת – כי גט הוא מה שמגרש את האשה הרעה, בחי' „סור מרע“, וס"ת הוא המשכת הטוב (כמארז"ל³²⁸ „אין טוב אלא תורה, שנאמר³²⁹ כי לקח טוב נתתי לכם גו“), בחי' „עשה טוב“. ושניהם שייכים לענין „הלימוד בבינונים“, כי לימוד התורה בבינונים הוא בב' בחינות: הא' – לגרש את היצר הרע (בדוגמת גט, „סור מרע“), כמארז"ל³³⁰ „אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש כו“, והב' – המשכת הטוב,

325) לעיל רפי"ד. וראה גם לעיל בפרקין: „בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש .. לדבקה בה“ .. ועייג"כ בסוף פרקין. (326) פי"ד. (327) סה"מ תשל"ג ע' 408. תו"מ חכ"ט ע' 103. חמ"ו עמ' 375 הערה 61. (328) אבות פ"ו מ"ג. (329) משלי ד, ב. (330) סוכה נב, ב. קידושין ל, ב. (331) ראה

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקצה

שבס' יצירה: פ"א מ"ח.

אחרת מעולמות עליונים להחיות התחתונים והמשכת החיות שבשעה שלפניה חוזרת למקורה [בסוד רצוא ושוב שבס' יצירה] עם כל התורה ומעשים טובים של התחתונים כי בכל שעה שולט צירוף אחד מ"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה ב"ב שעות היום וצירופי שם אדנ"י בלילה כנודע. והנה כל כוונתו במסירת נפשו לה'

הוי"ה ב"ה ב"ב שעות היום וצירופי שם אדנ"י בלילה: ענין זה הוא ע"ד המבואר בקבלה, והובא בדא"ח³⁴², שבכל חודש שולט צירוף אחד מ"ב צירופי שם הוי". אלא שצירופי החדשים הם באופן כללי, וצירופי השעות הם באופן פרטי.

(כ"ק אדמו"ר³⁴³)

לכאורה ה" אפשר לפרש, שהטעם למספר "ר"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה" (השולטים "ב"ב שעות היום") הוא לפי שכל ד' אותיות ששתים מהן שוות (כנגדו"ד – ששם הוי"ה יש בו שתי ההי"ן) אפשר לצרף מהן י"ב צירופים בלבד (וכמבואר בפרדס³⁴⁴).

אבל אינו, שהרי בשם אד' (שאינו בו אותיות שוות) ישנם כ"ד צירופים (כמאמר³⁴⁵ "ד' אבנים בונות כ"ד בתים"), ואעפ"כ רק י"ב מהם שולטים (שהרי בלילה ישנן רק י"ב שעות). ויש שפירשו³⁴⁶ שטעם זה הזכיר אדה"ז מספר י"ב צירופים רק בנוגע לצירופי שם הוי"ה (השולטים ביום) ולא בנוגע לצירופי שם אד' (השולטים בלילה).

והנה, אמת הוא שבמקומות אין מספר מוזכרים י"ב צירופי הוי"ה וכ"ד צירופי אד'. אבל עכצ"ל שהטעם הנ"ל (ששם הוי"ה יש בו רק י"ב צירופים מאחר שיש בו ב' אותיות שוות) אינו מספיק לזה, דכיון שבפירושם של הצירופים אנו מחלקים בין שתי הההי"ן דשם הוי"ה³⁴⁷, הרי אינן שוות ברוחניותן (נוסף על זה שלפעמים עכ"פ אינן שוות גם בצורתן³⁴⁸),

קצרות". "רשימות" חוברת קמא. (340) ע' נט. (341) "הגהות והערות על סש"ב הנמצאות בדרושי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע". (342) לקו"ת מסעי צד, ב. (343) שיחת ש"פ יתרו תשל"ז. (344) שער ל (שער הצירוף) פ"ב. (345) ספר יצירה פ"ד מ"ב (בקצת דפוסים – מט"ז). (346) "התמים" חוברת ה' ע' עח (בהערות המערכת). (347) ראה במקומות שנשמנו לקמן ("לקוטי פירושים" ד"ה י"ב) – שבכל אופני הצירופים ה"א ראשונה היא בינה וה"א אחרונה היא מלכות. (348) עיין פע"ח שער התפלין פי"ד: "וכל צורת ההי"ן ראשונה של הוי"ה יהי' להם כעין קוץ קטן מאד יוצא לחוץ למטה ברגל ו' זעירא שבתוך ה,

יש לו להתבונן בהכנה זו הנ"ל בכל שעה ושעה עכ"פ כי בכל שעה ושעה היא המשכה אחרת מעולמות עליונים.. כי בכל שעה שולט צירוף אחד מ"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה ב"ב שעות היום: לכאורה פשוט שהכוונה (במ"ש "בכל שעה ושעה") היא לשעה זמנית, ולא לשעה מהשעות השוות.

ואפ"ל שטעם זה כתב אדה"ז "כי בכל שעה שולט צירוף אחד.. ב"ב שעות היום" (דלכאורה ה" יכול לקצר ולהשמיט התיבות "ב"ב שעות", ולכתוב רק "ביום") – ללמדנו דהא ד"יש לו להתבונן בהכנה זו הנ"ל בכל שעה ושעה" היינו שעה זמנית, כי רק השעות הזמניות הן תמיד י"ב שעות ביום³³⁷ (משא"כ השעות השוות – בחורף הן פחות מ"ב שעות ביום, ובקיץ הן יותר מ"ב).

ובטעם הדבר – י"ל שמאחר שזמן ההתבוננות כאן תלוי ב"המשכה.. מעולמות עליונים" (שהו"ע י"ב צירופי השמות), הרי זה ע"ד זמני התפלה והמשכת קדושת שבת ויו"ט, שהם בשעות זמניות. ולהעיר משו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת ס"א ס"ח³³⁸.

(כ"ק אדמו"ר³³⁹)

בכל שעה שולט צירוף אחד כו': בהמשך תרס"ו³⁴⁰ – "וכמ"ש בסש"ב פמ"א.. דבכל רגע (!) נמשך צירוף חדש".

(כ"ק אדמו"ר³⁴¹)

בכל שעה שולט צירוף אחד מ"ב צירופי שם

(337) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סנ"ח ס"ג. סתנ"ט ס"י. (338) ושם: "וזמן חצות לילה הוא שיה בקיץ ובחורף לעולם י"ב שעות אחר חצי היום שהוא אמצע הלילה ממש, והיא עת רצון למעלה בכל זמן ובכל מקום. ואף שהימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות זו מזו ממזרח למערב, איך בכך כלום, וכמו זמן ק"ש ותפילה וזמן כניסת שבת ויו"ט שהוא ג"כ בכל מדינה ומדינה לפי זמן הימים והלילות שלה (כי עת רצון שלמעלה ויחודים עליונים שבק"ש ותפלה וקדושת שבת ויו"ט הוא למעלה מגדר המקום והזמן, רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום זמנו הראוי לו וכו'"). (339) "מראה מקומות, הגהות והערות

יום הכולל כל המעל"ע, יום ולילה (כ"ד שעות). ועפ"י כ"ד הצירופים דשם הוי' (בצירוף הרוחני) כוללים גם עבודת הלילה – לפעול העילוי דלילה כיום יאיר³⁵²].

אמנם, כל הנ"ל הוא בנוגע לגוף הענין (מספר צירופי שם הוי'), אבל בפירוש כוונת אדה"ז כאן – לכאורה פשוט שאין מקום לקושיא לפי אף אחד מהאופנים, שהרי לא קאמר שאלו הם כל צירופי הוי' או אד' שישנם ושכל הצירופים מאירים, אלא שישנם י"ב צירופי שם הוי' שאחד מהם מאיר בכל שעה מי"ב שעות היום, ועד"ז ישנם י"ב צירופי שם אד' שאחד מהם מאיר בכל שעה בלילה³⁵³. ועדיין ישנם גם צירופים אחרים של שמות אלו, שאינם שייכים כלל לענין השעות (ולכן אין מקום להקשות למה אין כ"ד שעות בלילה)³⁵⁴.

וע"פ המבואר בע"ח³⁵⁵, שיי"ב צירופי אד' הראשונים (המתחילים באותיות אל"ף ודל"ת) הם בז"א, וי"ב האחרונים (המתחילים באותיות נו"ן ויו"ד) הם במלכות – אפשר שרק י"ב הצירופים האחרונים שייכים ליי"ב שעות הלילה.

ומה שלא הזכיר בפירוש בתניא מספר י"ב צירופי שם אד' – אין זה אלא שהשמיט כמה תיבות כדי שלא לכפול ללא צורך, וכאילו כתב: „כי בכל שעה שולט צירוף אחד מי"ב צירופי שם הוי' ב"ה ביי"ב שעות היום, ו[צירוף אחד מי"ב] צירופי שם אדני" ב[יי"ב שעות] הלילה“.

[והא זכתב בפירוש תיבת, וצירופי (שם אדני" בלילה) – אף שגם תיבה זו הי' יכול להשמיט,

וא"כ ברוחניות הענינים (שזהו הנוגע כאן) – ישנם כ"ד צירופים³⁴⁹.

ולדוגמא: שם הוי' כסדרו – הוא חו"ב זו"ן (יו"ד – חכמה, ה"א ראשונה – בינה, וא"ו – ז"א, ה"א אחרונה – מלכות), אבל גם אם יהי' סדר הספירות חכמה מלכות ז"א בינה – הרי יהי' הצירוף כן (שם הוי' כסדרו), וא"כ מצד רוחניות הענינים הם שני צירופים שונים.

ועכצ"ל שהטעם שבמקומות הנ"ל נמנים רק י"ב צירופי שם הוי' הוא משום שברוחניות א"א שיהי' סדר הספירות כן (בדוגמא הנ"ל – חכמה מלכות ז"א בינה, דהיינו שם הוי' כסדרו באופן שה"א אחרונה קודמת לה"א ראשונה), וזהו גופא הטעם שגם בגשמיות אין יותר מי"ב צירופים לשם הוי'.

[ואף שבשם אד' – שכל אות בו מכוונת לאות המקבילה דשם הוי' (אל"ף דשם אד' – כנגד יו"ד דשם הוי', דל"ת – כנגד ה"א ראשונה וכו'), וכדמוכח משילוב השמות הוי' ואד' בשמו"ע – יש גם צירוף זה (כנ"ל שבשם אד' ישנם כל כ"ד הצירופים), הרי אינה דומה המלכות כשהיא בשם אד' למלכות דשם הוי', ולכן מציאות סדר זה (חכמה מלכות ז"א בינה) בשם אד' אינה רא"י שישנו גם בשם הוי']³⁵⁰.

איברא, דבפרדס³⁵⁰ כתב להדיא דיש כ"ד צירופי הוי', וכ"כ במעבר יבק³⁵¹. ונמצא שישנם ב' אופנים בצירופי שם הוי' – י"ב צירופים וכ"ד צירופים.

[ויש לומר התיווך בזה – ע"פ הידוע שבתיבת „יום“ ישנם ב' פירושים: יום בניגוד ללילה (י"ב שעות), או

351) מאמר א פי"ד. 352) תהלים קלט, יב. 353) וראה גם לקו"ת דרושי ר"ה סא, רע"א: „ובכל לילה י"ב צירופי אד"י. ביאורו לאדהאמ"צ במדבר קעט, א: „י"ב צירופי אד' והן י"ב שעות הלילה“. אוה"ת לך לך עג, ב: „י"ב שעות הלילה הם י"ב צירופי אד' וי"ב שעות היום י"ב צירופי הוי"י“. 354) ועד"ז מצינו כה"ג בענין תפירות תפילין של יד, שהן י"ב, ואיתא במשנת חסידים (מס' תיקון תפילין פי"ג) שצריך לכוון בהן י"ב צירופי אד', ומורה שם בפירוש איזה י"ב (מכ"ד הצירופים שישנם) יכוון, ושאר י"ב הצירופים – אין להם שייכות לענין זה (ושם פ"ט – שבי"ב התפירות דתפילין של ראש יכוון י"ב צירופי הוי'). וכן מצינו (לקו"ת מסעי שם. סה"מ תרס"ה ע' קיח. תרצ"ב ע' רטט) שיי"ב החדשים הם כנגד י"ב צירופי שם אד' (אף שישנם כ"ד צירופים). וכ"ה בסוף נהר שלום הנדפס בע"ה, אבל שם (לט, ג) נזכר שם אה"י במקום שם אד'. 355) שער השמות פ"ה ואילך.

ונקרא פסיעה לבר בזהר פרשת בלק דף ר"ג, וזהו צורתה. וראה גם שו"ע אדה"ז או"ח ס"י לב סל"ו (באות ה'): „חוץ מההי"ן של שם הוי' ב"ה יש בהם קבלה אחרת כמו שיתבאר“. וראה גם אגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"י ע' רנג בהערה. 349) ויעיין ג"כ אוה"ת בראשית ז, א בשם שערי אורה (וכן משמע מלשון הקדמת הת"ז שבהערה 359), שמחלק את י"ב הצירופים לד' מערכות (ג' צירופים לכל אות), היינו שמחלק את ה' הצירופים המתחילים באות ה"א לשני חלקים – ג' צירופים דה"א ראשונה וג' צירופים דה"א אחרונה. וא"כ הי' יכול למנות יותר מי"ב צירופים, שהרי, למשל, הי' יכול לחשוב עוד ג' צירופים לה"א ראשונה (דכיון שמחלק בין ה"א ראשונה לה"א אחרונה, הרי לכל אחת מהן יש ו' צירופים בפ"ע). 350) שם פ"ג ושער כא (שער פרטי השמות) פ"ח. וראה גם עקסי רמונים לשער הצירוף שם: „עם היות שב' ההי"ן שבשם בן ד' בצירוף הגשמי לא יצטרפו, כבר אפשר להם להצטרף בצירוף רוחני, שאין רוחניותן שוות“.

ליקוטי אמרים

פרק מא

תקצז

ובית האסורים כנ"ל: פל"א.
 וכולי האי ואולי וכו' כנ"ל:
 פי"ד.

ע"י התורה והתפלה להעלות ניצוץ אלהות שבתוכה
 למקורו תהא רק כדי לעשות נחת רוח לפניו ית' כמשל
 שמחת המלך בבוא אליו בנו יחידו בצאתו מן השביה
 ובית האסורים כנ"ל. והנה כוונה זו היא אמיתית באמת
 לאמיתו לגמרי בכל נפש מישראל בכל עת ובכל שעה
 מאהבה הטבעית שהיא ירושה לנו מאבותינו. רק
 שצריך לקבוע עתים להתבונן בגדולת ה' להשיג דחילו
 ורחימו שכליים וכולי האי ואולי וכו' כנ"ל:

[נט, א]

(השמות) פט"ו. ע"ח שער מד (שער השמות)
 פ"ז.

(כ"ק אדמו"ר²)

י"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה ביי"ב שעות היום
 וצירופי שם ארנ"י בלילה: אבל בפרדס³⁶⁰ – שי"ב
 היות הן כנגד י"ב שעות היום וי"ב שעות הלילה.

(כ"ק אדמו"ר³⁶¹)

רק שצריך לקבוע עתים... להשיג דחילו ורחימו
 שכליים וכולי האי ואולי: ראה „לקוטי פירושים“
 לעיל פל"ט ד"ה נשמות הצדיקים.

ולכתוב בקיצור „ושם אדנ"י בלילה“ – י"ל שהוא
 לפי שבנוגע לכמה ענינים מובא „י"ב אתון
 דאד"מ³⁵⁶, ולכן דייק לומר „צירופי“, להוציא משיטה
 זו כאן].

(כ"ק אדמו"ר³⁵⁷)

צירוף: יש לפרש „צירוף“ – גם מלשון זיכור, בירור
 ועלי.

(כ"ק אדמו"ר³⁵⁸)

י"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה: נמנו ונתפרשו:
 הקדמת תיקוני זהר³⁵⁹. פרדס שער כא (שער פרטי

קיצור (שני) לפרק מא

כל עלמין וסובב כל עלמין, וכמ"ש „הלא את השמים
 ואת הארץ אני מלא“, ומניח עליונים ותחתונים
 ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט,
 כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, והוא גם
 הוא מקבל עליו עול מלכותו להיות מלך עליו
 לעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד לאדונו
 ומלכו³⁶².

נתבאר, אשר הגם כי היראה היא שורש לסור מרע
 ואהבה לועשה טוב, אעפ"כ גם לועשה טוב צריך
 לעורר תחלה היראה הטבעית המסותרת בלב כל
 ישראל שלא למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה כו'
 שתה"י בהתגלות לבו או מוחו עכ"פ, להתבונן
 במחשבתו עכ"פ גדולת א"ס ב"ה ומלכותו אשר היא
 מלכות כל עולמים עליונים ותחתונים, ואיהו ממלא

התניא (כתי"ק) – נדפסה (בחלקה) ב„שיעורים בספר התניא“ ע'
 547 הערה 19. תו"מ תשמ"ז ח"ג ע' 127. (358) תו"מ תש"נ ח"ב
 ע' 10. (359) ט, ב. (360) שם פט"ו. (361) „רשימות“ שם.
 (362) כאן מצייין הצ"צ: „והנה ה' נצב עליו כו' עד סוף הפרק“.

(356) לקו"ת להאריז"ל פ' ויצא ענין ד' כוכבי לכת (ושם – שי"ב
 שעות הן י"ב אתון דאד). פע"ח שער ר"ח פ"ג. שער ר"ה פ"ד.
 מאו"א אות ח"ית ס"ח. אות מ"ם סכ"א (ושם – י"ב צירופי הוי'
 ביום וי"ב אתון דאד' בלילה). (357) „מראה מקומות, הגהות
 והערות קצרות“. „רשימות“ חוברת קמא. הגהה לשיעורים בספר

לקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

אבל יחוד נפשו .. בזה חפץ כל אדם מישראל:
 עיין לקו"ת ד"ה תחת אשר לא עבדת פ"ב³⁶⁵.
 הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש: עיין לקו"ת ד"ה
 ולהבין טעם קישור וחיבור פ"א³⁶⁶: „שמואס בחייו
 ממש להעלות נפשו למקור חוצבה כו"ל.

ובעטיפת ציצית .. כענין שום תשים עליך מלך:
 עיין תו"א ד"ה ויהי בשלח³⁶³: „יקבל עליו עומ"ש
 בפריסו דטלית של מצוה שהוא ענין שום תשים
 עליך מלך כו"ל.
 וזהו פ"י לשם יחוד קב"ה ושכינתיה: עיין לקו"ת
 ד"ה מה טובו פ"ב³⁶⁴.

„אבל שמחה של מצוה ותורה מה שעל ידי זה מרוה נפשו הצמאה
 ליוצרה ע"ז מצווה כל אדם, ועיין בסש"ב ס"פ מ"א גבי אבל יחוד
 נפשו כו' בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמתו כו' ע"ש"ל.
 (366) עקב טו, ד (ועיי"ש שמציין לתניא כאן).

(363) בשלח טא, ד. (364) בלק עג, ג (ושם): „מדת צדיק הוא
 התקשרות והתחברות ההמשכה מבחי' סובב כל עלמין להיות
 נמשך ומאיר בבחי' פנימיות בבחי' ממכ"ע ונקרא יחוד קוב"ה
 ושכינתיה, ועיין בסש"ב פרק מ"א"ל. (365) תבוא מג, ב (ושם):